

LIPIEC-SIERPIEŃ 2022

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

MGR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR ASEAN

LIPIEC-SIERPIEŃ 2022

MINISTERIALNY SZCZYT ASEAN W CIENIU TAJWANU

W okresie wakacyjnym na największą uwagę zasługuje szczyt ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich ASEAN zorganizowany przez Kambodżę, który został zdominowany przez wizytę Nancy Pelosi na Tajwanie. Warto zaznaczyć, że stowarzyszenie zajęło w tej sprawie wspólne stanowisko, choć poglądy na sytuację w Cieśninie Tajwańskiej bardzo się różnią pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi. Sytuacja wewnętrzna w Birmie nie uległa poprawie, a egzekucje aktywistów i kolejne wyroki dla byłej radczyni stanu stawiają ASEAN w trudnym położeniu. Coraz większe problemy można również zauważyć w sąsiadującej Tajlandii, gdzie premier został zawieszony, a zdecydowana większość obywateli chce jego odejścia.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

1 lipca: prezydent Filipin mianował nowego ministra spraw zagranicznych.

Ferdinand Marcos Jr. mianował na stanowisko szefa dyplomacji Enrique Manalo, który pracował wcześniej na stanowisko podsekretarza w ministerstwie spraw zagranicznych, a także pełnił funkcję stałego reprezentanta Filipin przy ONZ w Nowym Jorku. Swoją karierę dyplomatyczną rozpoczął w 1979 r. pracując w roli ambasadora w Wielkiej Brytanii, Irlandii, Belgii i Luksemburgu.

1 lipca: prezydent Indonezji poinformował o ustaleniach rozmów z

Władimirem Putinem. Joko Widodo po wizycie na Ukrainie udał się do Moskwy, gdzie spotkał się z rosyjskim prezydentem. Według doniesień Władimir Putin miał zapewnić swojego indonezyjskiego odpowiednika, że strona rosyjska umożliwi eksport żywności oraz nawozów z terytorium Ukrainy. Przedstawiciele obu stron poruszyli również kwestie związane *stricte* ze stosunkami dwustronnymi. Indonezyjskie przedsiębiorstwo naftowe Pertamina wspólnie z rosyjskim Rosnieftem będą kontynuowały prace nad wspólnym projektem budowy rafinerii we wschodniej Jawie, produkującej paliwo oraz surowe materiały dla przemysłu rafineryjnego. W celu realizacji projektu o wartości 16 mld USD utworzono spółkę zależną, w której większościowy pakiet udziałów (55%) posiada indonezyjska Pertamina.

2 lipca: prezydent Filipin zawetował ustawę promowaną przez swoją siostrę. Ferdinand Marcos Jr. odrzucił propozycję ustawy, nad którą pracowała

senator Imee Marcos, wprowadzającej nową strefę ekonomiczną na północ od stolicy kraju. W strefie obowiązywałyby liczne ulgi podatkowe dla potencjalnych inwestorów, a w jej skład miało wchodzić międzynarodowe lotnisko o wartości 15 mld USD. Swoją decyzję prezydent poparł argumentami o trudnej sytuacji finansowej rządu, którego zadłużenie opiewa na kwotę ponad 200 mld USD. Projektowi nowej strefy ekonomicznej sprzeciwiała się również społeczność rybacka, której zdaniem realizacja przedsięwzięcia wpłynęłaby negatywnie na warunki życia.

4 lipca: Birma odebrała w marcu dostawę pierwszych samolotów bojowych z Rosji. Według najnowszych doniesień birmańskie siły powietrzne otrzymały dwa z sześciu nowych samolotów bojowych SU-30. Wraz z maszynami do Birmy wysłano nauczycieli i specjalistów do spraw technicznych, aby przystosować załogi do obsługi oraz konserwacji samolotów. Obie jednostki najprawdopodobniej stacjonują w bazie w Naypyitaw, skąd mogą prowadzić operacje na obszarze całego państwa. Umowa na sprzedaż sześciu samolotów została podpisana w 2018 r., podczas wizyty ministra obrony Siergieja Szojgu w Birmie.

6 lipca: Birma przeprowadziła morskie manewry Sea Shield-2022 u wybrzeży stanu Rakhine. W manewrach rozpoczętych pierwszego lipca wzięły udział wojska lądowe i powietrzne, a także marynarka wojenna. Po stronie marynarki wojennej zaangażowano okręt bojowy Mottama, fregaty Hsinbyushin i Kyansittha, a także dwie łodzie podwodne (Minye Theinkhatu oraz Minye Kyaw Htin). Birmańskie siły zbrojne przeprowadziły między innymi operacje polegające na przejściu statku poruszającego się po krajowych wodach bez zezwolenia.

6 lipca: minister spraw zagranicznych Rosji złożył wizytę w Wietnamie. Siergiej Ławrow spotkał się w Hanoi ze swoim wietnamskim odpowiednikiem Bui Thanh Sonem. Podczas rozmów rosyjski przedstawiciel zaapelował do społeczności międzynarodowej o przestrzeganie norm prawa międzynarodowego. Podkreślił jednocześnie rolę Wietnamu jako kluczowego partnera Rosji w ASEAN, powołując się na wspólną historię obu państw. Warto podkreślić, że rząd w Hanoi nie potępił rosyjskiej inwazji na Ukrainę, która jest przedstawiona przez Moskwę jako „specjalna operacja”. Wszystko wskazuje na to, że rosyjscy dyplomaci dążą do wzmocnienia stosunków ze swoimi tradycyjnymi sojusznikami w odpowiedzi na sankcje oraz falę krytyki na arenie międzynarodowej.

7 lipca: Laos udzielił poparcia Kambodży sprawującej prezydencję w ASEAN. Wicepremier i minister spraw zagranicznych Saleumxay Kommasith w rozmowie z premierem Kambodży Hun Senem zapewnił o pełnym poparciu dla Kambodży, która w ramach prezydencji w ASEAN prowadzi działania na rzecz stabilizacji sytuacji wewnętrznej w Birmie. Saleumxay Kommasith wziął następnie udział w

posiedzeniu wspólnego komitetu do spraw współpracy dwustronnej między państwami.

7 lipca: minister spraw zagranicznych Birmy został wykluczony z udziału w szczycie ministrów spraw zagranicznych ASEAN pod przewodnictwem Kambodży. Minister spraw zagranicznych Kambodży i specjalny wysłannik ASEAN do Birmy Prak Sokhonn poinformował, że minister U Wunna Maung Lwin nie został zaproszony do udziału w szczycie szefów dyplomacji państw stowarzyszenia na przełomie lipca i sierpnia z uwagi na niezadowalające postępy w implementacji założeń pięciopunktowego konsensusu opracowanego przez ASEAN w kwietniu ubiegłego roku. Należy zaznaczyć, że do ostatniej wizyty specjalnego wysłannika ASEAN w Birmie doszło w czerwcu bieżącego roku, a co za tym idzie zdaje sobie sprawę z aktualnej sytuacji wewnętrznej w tym kraju.

7 lipca: Kambodża zaprosiła rosyjskiego ministra spraw zagranicznych do udziału w szczycie ministrów spraw zagranicznych Regionalnego Forum ASEAN i innych powiązanych spotkaniach. Minister spraw zagranicznych Kambodży Prak Sokhonn poinformował podczas konferencji prasowej, że jego rosyjski odpowiednik - Siergiej Ławrow, został zaproszony do udziału w szczytach organizowanych przez ASEAN na początku sierpnia. Udział szefa rosyjskiej dyplomacji może pogłębić podziały związane z konfliktem na Ukrainie. W serii spotkań mają również wziąć udział apolityczni przedstawiciele Birmy, w której sytuacja wciąż jest daleka od stabilnej, co jest skutkiem ubiegłorocznego zamachu stanu.

8 lipca: pierwsze izraelskie baterie systemu obrony powietrznej dotrą na Filipiny w ostatnim kwartale 2022 r. Filipińskie siły zbrojne poinformowały, że dwie z trzech zamówionych baterii systemu rakiet obrony powietrznej Spyder zostaną dostarczone na przełomie listopada i grudnia bieżącego roku, a nie na początku 2023 r. jak to było wcześniej planowane. Ostatnia bateria Spyder zostanie dostarczona na Filipiny w momencie ukończenia budowy centrum obsługi pocisków rakietowych, które zapewni personelowi wojskowemu lepsze możliwości utrzymania systemu uzbrojenia. Filipińscy żołnierze już biorą udział w szkoleniach z zakresu obsługi izraelskiego uzbrojenia, dzięki symulatorowi, który został dostarczony 26 kwietnia do bazy sił powietrznych Basa (Basa Air Base) w Floridablanca. Według doniesień medialnych izraelskie ministerstwo obrony poinformowało w grudniu 2018 r., że firma Rafael wygrała przetarg ogłoszony przez Filipiny. Z kolei wartość zamówienia została oszacowana na ponad 141 mln USD.

19 lipca: Timor Wschodni liczy na wstąpienie do ASEAN podczas przyszłorocznej prezydencji Indonezji w stowarzyszeniu. Podczas wizyty w Indonezji, prezydent Jose Ramos-Horta w rozmowie z Joko Wldodo poruszył nie tylko kwestie związane z zacieśnieniem współpracy ekonomicznej między

państwami, ale wyraził również nadzieję, że w 2023 r. uda się zakończyć proces akcesji Timoru Wschodniego do ASEAN. Proces ten rozpoczął się w 2011 r. i na chwilę obecną Timor Wschodni posiada status państwa obserwatora.

23 lipca: premier Tajlandii przetrwał czwarte głosowanie nad wotum nieufności. Wniosek w sprawie wotum nieufności wobec premiera Prayuta Chan-ocha nie uzyskał wymaganej liczby ponad 239 głosów spośród 477 parlamentarzystów. Opozycji nie udało się przegłosować wniosku mimo tego, że przez cztery dni prowadzona była kampania w mediach mająca na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej na korupcję i niegospodarność rządu.

25 lipca: birmańska junta przeprowadziła egzekucję czterech prodemokratycznych aktywistów. Czterech mężczyzn zostało skazanych na śmierć za pomoc w realizacji aktów terrorystycznych w procesach za zamkniętymi drzwiami, przeprowadzonymi w styczniu i kwietniu bieżącego roku. Rząd Jedności Narodowej potępił działania junty, wzywając jednocześnie społeczność międzynarodową do zdecydowanej reakcji na bezprawne akty wojskowego rządu, który przejął kontrolę nad państwem w wyniku zamachu stanu z lutego ubiegłego roku. Warto zaznaczyć, że podobne wyroki śmierci zapadły już w sprawie ponad 100 innych więźniów. Premier Kambodży, sprawującej obecnie prezydencję w ASEAN, zaapelował w liście do birmańskiego przywódcy z czerwca bieżącego roku, żeby rząd wstrzymał się od realizacji egzekucji. Rzecznik wojskowego rządu Zaw Min Tun odrzucił sprzeciw społeczności międzynarodowej argumentując, że skazani mieli możliwość prawnej obrony, a przestępstwa, których dopuścili się oskarżeni zasługują na wielokrotne wyroki śmierci.

1 sierpnia: rząd Birmy przedłużył stan wyjątkowy w kraju o kolejne pół roku. Lider junty Min Aung Hlaing obarczył winą niestabilną sytuację wewnętrzną w państwie za opóźnienie w implementacji planu pokojowego uzgodnionego z pozostałymi państwami Azji Południowo-Wschodniej. Warto przy tym zaznaczyć, że nie poinformował bezpośrednio o przedłużeniu stanu wyjątkowego, ale decyzja w tej sprawie została jednomyślnie przyjęta przez rząd na jego wniosek. Zgodnie ze wcześniejszymi deklaracjami nowe wybory w Birmie mają się odbyć w sierpniu 2023 r., ale duża część obserwatorów twierdzi, że nie będą one ani wolne, ani sprawiedliwe. Co więcej przedłużenie okresu obowiązywania stanu wyjątkowego najprawdopodobniej przyczyni się do opóźnienia samych wyborów.

3 sierpnia: Rosja poparła politykę birmańskiej junty zmierzającej do stabilizacji sytuacji wewnętrznej w kraju. Podczas wizyty w Birmie, minister spraw zagranicznych Federacji Rosyjskiej Siergiej Ławrow udzielił szefowi rządu Min Aung Hlaingowi pełnego poparcia Moskwy w dążeniach do stabilizacji sytuacji wewnętrznej w kraju przez wojskowy rząd. Warto zaznaczyć, że Rosja

oraz Chiny odgrywają bardzo ważną rolę, jeżeli chodzi o uzbrojenie birmańskiego wojska.

4 sierpnia: w Phnom Penh odbyło się pierwsze ministerialne spotkanie w formacie ASEAN-Wielka Brytania. Z racji tego, że Wielka Brytania jest najnowszym partnerem dialogu ASEAN (status został sformalizowany w sierpniu 2021 r.) odbyło się pierwsze spotkanie ministerialnym, na którym Wielka Brytania była reprezentowana przez minister ds. azjatyckich Amanda Milling. Ministrowie przyjęli pięcioletni plan działania na okres 2022-2026, obejmujący wytyczne rozwoju współpracy w takich obszarach jak polityka, bezpieczeństwo, ekonomia oraz sprawy globalne.

5 sierpnia: podczas 55. szczytu ministerialnego ASEAN szefowie dyplomacji państw członkowskich wyrazili swoje rozczarowanie brakiem postępów w sprawie kryzysowej sytuacji w Birmie. Zdaniem ministrów spraw zagranicznych państw z Azji Południowo-Wschodniej, birmańska junta nie wykazuje odpowiedniego zaangażowania w sprawie implementacji planu pokojowego, mającego na celu stabilizację sytuacji wewnętrznej w państwie. W swojej argumentacji powołano się między innymi na wykonanie egzekucji na czterech aktywistach, należących do opozycji politycznej. Po raz drugi z rzędu w oficjalnym oświadczeniu ze szczytu ASEAN znalazł się osobny paragraf poświęcony sytuacji wewnętrznej państwa należącego do stowarzyszenia, aczkolwiek po raz pierwszy użyto tak stanowczego języka. Oprócz sytuacji w Birmie w oświadczeniu znalazły się nawiązania do trwającego konfliktu zbrojnego na Ukrainie. Ministrowie wezwali zaangażowane strony do przestrzegania prawa międzynarodowego oraz postanowień Karty Narodów Zjednoczonych. Podkreślili również potrzebę ułatwienia dostępu dla pomocy humanitarnej dla wszystkich potrzebujących na terytorium Ukrainy, a także ochrony dla cywilów oraz osób dostarczających pomoc humanitarną. W kontekście Morza Południowochińskiego wyrażono zaniepokojenie niektórymi przejawami aktywności oraz incydentami prowadzącymi do eskalacji napięć i destabilizacji regionu.

8 sierpnia: według sondaży zdecydowana większość społeczeństwa Tajlandii popiera rezygnację premiera ze stanowiska. Według sondażu opinii publicznej przeprowadzonego na początku sierpnia aż 64% respondentów opowiedziało się za tym, aby premier Prayut Chan-o-cha zrezygnował ze stanowiska 23 sierpnia, czyli dokładnie osiem lat po tym jak objął rządy. Jedynie 33% ankietowanych odpowiedziało, że decyzja w tej sprawie powinna zapaść dopiero po wydaniu wyroku sądu w sprawie urzędowania obecnego premiera Tajlandii.

8 sierpnia: lokalna stocznia w Malezji ma problemy z realizacją zamówienia dla malezyjskiej marynarki wojennej. Rząd zlecił w 2013 r. przedsiębiorstwu

Boustead Naval Shipyard budowę sześciu przybrzeżnych statków bojowych dla marynarki wojennej za co zapłacił 1,22 mld USD. Zgodnie z umową pierwsza jednostka powinna być oddana do użytku w 2019 r., ale jak dotąd nie zbudowano ani jednego statku. Transakcja została skrytykowana, a w mediach szybko pojawiły się porównania zamówienia do skandalu wokół państwowego funduszu inwestycyjnego 1MDB, który przyczynił się do upadku politycznego Najiba Razaka. Według najnowszych informacji przedstawionych przez ministra obrony Hishammuddina Husseina, pierwsza jednostka powinna zostać zbudowana w ciągu roku lub dwóch lat. Firma Boustead Naval Shipyard jest spółką zależną Boustead Holdings, której największym udziałowcem jest fundusz sił zbrojnych Lembaga Tabung Angkatan Tentera.

12 sierpnia: dostawa trzech statków patrolowanych dla malezyjskiej straży przybrzeżnej została opóźniona. Straż przybrzeżna Malezji (MMEA) powinna w sierpniu 2022 r. otrzymać pierwszą z trzech jednostek patrolowych zamówionych u krajowego wykonawcy TH Heavy Engineering. Firma nie wywiązała się z ustaleń mimo tego, że termin zakończenia prac nad statkami został już wcześniej wydłużony przez rząd o 18 miesięcy. Przedsiębiorstwo TH Heavy zmaga się z kłopotami finansowymi wynikającymi ze strat w wysokości ponad 141 mln USD oraz zadłużeniem na kwotę 37 mln USD. Sytuacja finansowa firmy daje powody do przypuszczeń, że nie uda się jej zrealizować zamówienia dla MMEA.

14 sierpnia: Wietnam rozważa budowę linii szybkiej kolei o wartości 58,7 mld USD. Minister transportu zapowiedział złożenie w przyszłym miesiącu propozycji do Biura Politycznego Komunistycznej Partii Wietnamu w sprawie projektu budowy linii szybkiej kolei o łącznej długości 1545 km, której budowa miałaby się zakończyć w latach 2045-2050.

15 sierpnia: była radczyni stanu Birmy usłyszała kolejny wyrok, tym razem sześciu lat pozbawienia wolności. Specjalny sąd wydał wyrok w więzieniu w Naypyitaw w sprawie czterech zarzutów korupcji związanych z fundacją imienia matki Aung San Suu Kyi. Zdaniem sądu oskarżona przyczyniła się do poniesienia przez budżet państwa strat w wysokości ponad 11,6 mln USD, poprzez wydzierżawienie ziemi w stolicy kraju pod budowę fundacji Daw Khin Kyi oraz związanych z nią projektów. Birmańska junta oskarżyła również Aung San Suu Kyi o sprzeniewierzenie dotacji na budowę własnej rezydencji w Naypyitaw oraz przyjęcie łapówek na łączną kwotę 550 tys. USD w ramach dotacji na rzecz fundacji od biznesmena w 2019 i 2020 roku. Jest to czwarty wyrok skazujący, który usłyszała była radczyni stanu od czasu przejęcia kontroli nad państwem przez juntę w wyniku zamachu stanu z lutego 2021 r. Tym samym łączna kara obecnie wynosi 17 lat pozbawienia wolności.

16 sierpnia: Unia Europejska oraz Indonezja przeprowadziły pierwsze w historii wspólne morskie manewry. Ćwiczenia zrealizowane zostały w dniach 14-15 sierpnia na Morzu Arabskim, a wzięły w nich udział indonezyjska korweta KRI Sultan Iskandar Muda oraz włoska fregata ITS Virginio Fasan działająca w ramach operacji EUNavFor Atalanta (EU NAVFOR Somalia - Operation Atalanta). Manewry opierały się na scenariuszu operacji antypirackich, obejmujących takie działania jak lądowania śmigłowców na pokładzie statku, złożone manewry taktyczne na morzu, abordaż statków i uzupełnianie paliwa na morzu. Projekt UE dotyczący krytycznych szlaków morskich w regionie Indo-Pacyfiku (CRIMARIO) zapewnił platformę wymiany informacji w regionie Indo-Pacyfiku (IORIS), a także przyczynił się do usprawnienia komunikacji między uczestnikami ćwiczenia.

16 sierpnia: największy producent energii w Japonii zapowiedział zakup udziałów w wietnamskiej firmie zajmującej się odnawialnymi źródłami energii. Japoński producent energii JERA (joint venture pomiędzy Tokyo Electric Power i Chubu Electric Power) wydał oświadczenie z informacją o zakupie 35,1% udziałów wietnamskiego przedsiębiorstwa Gia Lai Electricity JSC (GEC) za kwotę 112 mln USD . Zgodnie z oświadczeniem umowa ma zostać sfinalizowana w październiku lub listopadzie bieżącego roku, a na jej mocy JERA zakupi około 14% udziałów w GEC from International Finance Corp oraz około 21% udziałów od Armstrong Asset Management Pte. Firma GEC odpowiada za produkcję około 600 megawatów energii z elektrowni wiatrowych, słonecznych i wodnych, natomiast w planach ma zwiększenie produkcji do 1,7 gigawatów do 2025 r.

18 sierpnia: wietnamski rząd kazał firmom technologicznym przechowywanie danych użytkowników w lokalnych oddziałach na terytorium Wietnamu. Nowe przepisy wejdą w życie z początkiem października bieżącego roku, a co za tym idzie takie firmy jak Google czy Facebook będą musiały wszystkie dane swoich użytkowników (począwszy od informacji finansowych po dane biometryczne) przechowywać lokalnie. Tego rodzaju rozwiązanie ułatwi wietnamskiemu rządowi dostęp do informacji jak również umożliwi większą ingerencję w treści dostępne na poszczególnych portalach, na przykład poprzez odpowiednie wnioski o usunięcie treści uznanych jako szkodliwe bądź naruszające prawo. Zgodnie z rozporządzeniem poszczególne firmy będą miały 12 miesięcy na budowę magazynów danych, w których informacje będą musiały być przechowywane przez okres co najmniej dwóch lat.

20 sierpnia: lider birmańskiej junty rozważy przeniesienie byłej radczynie stanu z więzienia do aresztu domowego po zapadnięciu wszystkich wyroków w jej sprawie. W odpowiedzi na apele przedstawicieli ONZ do wypuszczenia Aung San Suu Kyi z więzienia, generał Min Aung Hlaing zapowiedział rozważenie powrotu byłej radczynie stanu do aresztu domowego, ale dopiero po tym jak zapadną wszystkie wyroki w sprawach z jej udziałem.

23 sierpnia: były premier Malezji będzie musiał się poddać się wyrokowi.

Sąd federalny jednogłośnie decyzją w składzie pięciu sędziów podtrzymał wyrok skazujący Najibę Razak na karę 12 lat pozbawienia wolności oraz grzywny w wysokości 46,8 mln USD w związku z siedmioma zarzutami dotyczącymi skandalu wokół państwowego funduszu inwestycyjnego 1Malaysia Development Bhd (1MDB). Najib Razak pełnił funkcję premiera w latach 2008-2018. Byłemu premierowi postawiono trzy zarzuty naruszenia zaufania publicznego, trzy zarzuty prania brudnych pieniędzy oraz zarzut nadużycia władzy, za co został skazany przez Sąd Najwyższy w 2020 r. Wyrok został podtrzymany przez sąd apelacyjny 8 grudnia 2021 r., po czym Najib Razak złożył apelację do sądu federalnego 25 kwietnia bieżącego roku.

24 sierpnia: Trybunał Konstytucyjny Tajlandii zawiesił premiera w pełnieniu obowiązków.

Tajski parlament przedłożył do Trybunału Konstytucyjnego wniosek w sprawie wydania orzeczenia dotyczącego długości kadencji obecnego premiera Prayut Chan-o-cha. Według interpretacji przeciwników premiera, jego ośmioletnia kadencja skończyła się 24 sierpnia, ponieważ przejął władzę w kraju 24 sierpnia 2014 r. po przeprowadzeniu zamachu stanu w maju 2014 r. Natomiast zdaniem zwolenników premiera za datę wyznaczającą początek jego kadencji powinno się uznać 9 czerwca 2019 r., po tym jak w 2017 r. weszła w życie obecnie obowiązująca w Tajlandii konstytucja. Dziewięciu sędziów Trybunału Konstytucyjnego jednogłośnie zaakceptowało przyjęcie parlamentarnego wniosku do rozpatrzenia, natomiast stosunkiem głosów 5-4 podjęto decyzję o zawieszeniu premiera w pełnieniu obowiązków. Obowiązki po Prayut Chan-o-cha przejął wicepremier Prawit Wongsuwon. Mimo zawieszenia, generał Prayut Chan-o-cha wciąż będzie brał udział w posiedzeniach gabinetu rządu w ramach funkcji ministra obrony. Sędziowie trybunału nie podali dokładnego terminu, kiedy zapadnie ostateczny wyrok w sprawie kadencji premiera.

24 sierpnia: Unia Europejska i ASEAN przeprowadzą pod koniec roku pierwszy szczyt z udziałem liderów państw.

Szczyt między dwoma blokami ma się odbyć 14 grudnia bieżącego roku w Brukseli. W przeciwieństwie do poprzednich tego rodzaju wydarzeń, w których brali udział szefowie i wysocy urzędnicy reprezentujący organ wykonawczy UE, tym razem w szczycie wezmą udział przywódcy państw UE i ASEAN. Wszystko jednak wskazuje na to, że lider birmańskiej junty generał Min Aung Hlaing zostanie wykluczony ze spotkań, analogicznie do szczytów w ramach ASEAN. Głównym tematem rozmów grudniowych spotkań ma być rozwój współpracy gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia łańcuchów dostaw, których słabość została obnażona przez pandemię koronawirusa. Na chwilę obecną UE posiada podpisane umowy o wolnym handlu z Singapurem i Wietnamem, natomiast negocjacje w sprawie podobnych porozumień toczą się z Indonezją, Filipinami,

Malezją i Tajlandią. Podpisanie umowy o wolnym handlu pomiędzy UE i ASEAN są obecnie utrudnione z uwagi na sankcje nałożone na Birmę oraz Kambodżę w związku z zastrzeżeniami co do przestrzegania praw człowieka. W związku z tym na obecnym etapie UE skupia się na porozumieniach z poszczególnymi państwami członkowskimi stowarzyszenia.

26 sierpnia: ASEAN utworzył w Tajlandii sekretariat do spraw nagłych wypadków medycznych. W związku z pandemią koronawirusa, która przyczyniała się do spowodowania poważnych szkód gospodarczych i obciążenia systemu opieki zdrowotnej w regionie podjęto decyzję o powołaniu centrum do spraw nagłych przypadków zdrowia publicznego i pojawiających się chorób (ASEAN Center for Public Health Emergencies and Emerging Diseases, ACPHEED). W skład zespołu ACPHEED wejdą lekarze z wszystkich dziesięciu państw członkowskich stowarzyszenia, a oficjalne uruchomienie nowego centrum zostało przewidziane na listopad bieżącego roku. Projekt został zainicjowany w 2020 r. wraz z przeprowadzeniem studium wykonalności, wspieranym przez fundusz integracyjnych Japonia-ASEAN. Japonia przekazała na ten cel 50 mln USD, natomiast Australia zobowiązała się do pomocy w finansowaniu działalności centrum. Koszty funkcjonowania ACPHEED będą również ponosić wszystkie państwa członkowskie kwotą do 5 mln USD rocznie.

29 sierpnia: Tajlandia z Wietnamem doszły do porozumienia w sprawie wspólnego podnoszenia cen eksportu ryżu. Przedstawiciele obu państw rozpoczęli negocjacje w tej sprawie w maju bieżącego roku. Według rzecznika tajskiego rządu celem podniesienia cen eksportu ryżu jest wzmocnienie pozycji na światowym rynku oraz zwiększenie dochodów rolników. Zgodnie z danymi amerykańskiego departamentu rolnictwa Wietnam i Tajlandia odpowiadają za 10% światowej produkcji ryżu surowego oraz około 26% światowego eksportu. Nie podano jeszcze dokładnego terminu, kiedy ceny ryżu zostaną podniesione przez oba państwa.

29 sierpnia: birmańska junta wzięła udział w targach zbrojeniowych organizowanych w Tajlandii. Przedstawiciele birmańskiego resortu obrony wzięli udział w targach poświęconych bezpieczeństwu i uzbrojeniu *Defense & Security 2022* w Bangkoku. Wydarzenie było oficjalnie wspierane przez ministerstwo obrony Tajlandii. Należy zwrócić uwagę, że od czasu zamachu stanu z lutego ubiegłego roku w Birmie zginęło ponad 2000 osób, a junta zignorowała w ostatnim czasie apel ONZ, aby nie przeprowadzać ataków z udziałem lotnictwa na obszary zamieszkane przez ludność cywilną.

KOMENTARZ

Jednym z najważniejszych wydarzeń w lipcu i sierpniu była seria spotkań na szczeblu ministerialnym w ramach ASEAN oraz powiązanych formatów współpracy, zorganizowanych w Phnom Penh przez Kambodżę, sprawującą prezydencję w stowarzyszeniu w 2022 r. Mimo nagłego wzrostu napięć w Cieśninie Tajwańskiej, do którego również odnieśli się ministrowie spraw zagranicznych podczas 55. ministerialnego spotkania ASEAN (55th ASEAN Foreign Ministers), dużo uwagi poświęcono także innym zagadnieniom, takim jak sytuacja wewnętrzna w Birmie czy przystąpienie Timoru Wschodniego do ASEAN.

W przypadku Birmy warto odnotować, że po raz drugi z rzędu na forum ASEAN poruszono kwestie związane z sytuacją wewnętrzną jednego z państw członkowskich stowarzyszenia, czego unikano na przestrzeni lat funkcjonowania tej organizacji. W przemówieniu inauguracyjnym premier Kambodży Hun Sen zajął wyjątkowo ostre (jak na spotkania w ramach ASEAN) stanowisko, w którym zaznaczył, że jeżeli egzekucje więźniów politycznych będą kontynuowane, stowarzyszenie będzie zmuszone do przemyślenia swojego stosunku do pięciopunktowego konsensusu wypracowanego w kwietniu 2021 r. Przedstawiciele ASEAN jednogłośnie wyrazili swoje rozczarowanie ograniczonymi postępami we wdrażaniu konsensusu. W związku z tym we wspólnym komunikacie ze spotkania znalazły się zalecenia odnośnie dokonania oceny postępów z implementacji postanowień konsensusu w listopadzie, na podstawie której podjęte zostaną decyzje co do kolejnych kroków wobec birmańskiej junty. Z jednej strony tego rodzaju zapis można uznać za scedowanie przez szefów dyplomacji wiążących decyzji dotyczących Birmy na przywódców państw (w listopadzie odbędzie się szczyt liderów ASEAN). Z drugiej strony odroczenie decyzji o trzy miesiące można traktować jako ostatnią szansę dla birmańskiego rządu, aby ten wykazał się dobrą wolą wobec ASEAN i spełnił warunki pięciopunktowego konsensusu. Warto również zaznaczyć, że mimo wykluczenia junty z ministerialnego szczytu strona birmańska uczestniczyła w negocjacjach nad treścią komunikatu (włącznie z punktem poświęconym Birmie), przy wydaniu którego obowiązuje pełen konsensus. W związku z tym odroczenie w czasie decyzji do listopada mogło być podyktowane tym, że podczas szczytu ASEAN mogą zostać podjęte działania bez konieczności wypracowania konsensusu. Za tą interpretacją przemawia odniesienie się w komunikacie do art. 20 Karty ASEAN, zgodnie z którym w trakcie szczytu ASEAN mogą zostać podjęte decyzje, kiedy nie osiągnięto konsensusu w przypadku poważnego naruszenia Karty ASEAN lub braku zgodności. Trudno do końca przesądzić w jaki sposób odniesie się do tych warunków wojskowy rząd Birmy,

ponieważ wciąż nie zdefiniowano jakie konkretne działania będą uznawane za „postęp” we wdrożeniu pięciopunktowego konsensusu. Bardzo możliwe, że przed listopadowym szczytem zostanie zwołane specjalne posiedzenie w ramach stowarzyszenia, na którym kolejne kwestie zostaną sprecyzowane.

Inną kwestią zasługującą na uwagę są ustalenia dotyczące statusu Timoru Wschodniego, który w marcu 2011 r. złożył do Sekretariatu ASEAN w Dżakarcie oficjalny wniosek z aplikacją o członkostwo. Ministrowie spraw zagranicznych ASEAN zgodzili się na przyspieszenie procesu rozpatrzenia aplikacji. Ponadto minister spraw zagranicznych Timoru Wschodniego Adaljiza Magno został zaproszony do Kambodży w formie gościa, dzięki czemu wziął udział w serii spotkań bilateralnych na marginesie oficjalnych wydarzeń. Bardzo możliwe, że Timor Wschodni zostanie jedenastym członkiem ASEAN jeszcze przez objęciem przewodnictwa w stowarzyszeniu przez Indonezję w 2023 r.

Z perspektywy europejskiej szczególnie istotne są wszelkie odniesienia do sytuacji na Ukrainie, zwłaszcza, że niektóre państwa (np. Wietnam) utrzymują bliskie stosunki z Federacją Rosyjską. Osiągnięcie konsensusu w tej sprawie z pewnością było trudne, ale w ostatecznej wersji wspólnego komunikatu znalazł się paragraf poświęcony Ukrainie, choć ani razu nie została w nim wymieniona Rosja. Biorąc pod uwagę delikatną naturę tego zagadnienia w paragrafie jest mowa o szacunku dla suwerenności, politycznej niezależności i integralności terytorialnej. Uwzględniono również wezwanie do przestrzegania prawa międzynarodowego i Karty Narodów Zjednoczonych. W kontekście symbolicznego wsparcia można również rozpatrywać przyjęcie, bez sprzeciwu ze strony żadnego państwa ASEAN (przy czym należy pamiętać o wykluczeniu birmańskiej junty), ukraińskiej aplikacji w sprawie przystąpienia do Traktatu o przyjaźni i współpracy w Azji Południowo-Wschodniej (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia, TAC).

Seria spotkań ministerialnych jest doskonałą okazją do oceny państwa sprawującego przewodnictwo w ASEAN. W 2022 r. ten zaszczyt i związane z nim obowiązki przypadły Kambodży, która odbudowała swój wizerunek po tym jak przy okazji ostatniej prezydencji w 2012 r. pierwszy raz w historii funkcjonowania ASEAN nie udało się wydać wspólnego komunikatu. Tym razem nie tylko doszło do wydania komunikatu składającego się aż ze 119 paragrafów zawierających odniesienia do najpilniejszych kwestii, ale również pokazano sprawne działanie stowarzyszenia poprzez szybkie zajęcie jasnego stanowiska w sprawie ostatnich napięć w Cieśninie Tajwańskiej.

II. STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

3 lipca: minister spraw zagranicznych spotkał się w Birmie ze swoim odpowiednikiem na marginesie 7. spotkania ministrów spraw zagranicznych formatu współpracy Lancang-Mekong. Wang Yi w rozmowie z U Wunna Maung Lwinem podkreślił, że stosunki dwustronne między państwami są bardzo solidne, dzięki czemu przetrwają zawirowania na arenie międzynarodowej niezależnie od sytuacji wewnętrznej w Chinach lub Birmie. Zwrócił również uwagę, iż przyjazna polityka ChRL wobec Birmy jest skierowana do wszystkich obywateli, a Pekin będzie wspierał działania rządu w Naypyitaw zorientowane na ochronie narodowych interesów oraz godności narodowej na forum międzynarodowym. Szef birmańskiej dyplomacji z kolei docenił chiński wkład w pomoc rozwojową krają, a także zobowiązał się do poparcia stanowiska ChRL w takich kwestiach jak Tajwan, Hongkong, Tybet, Xinjiang oraz prawa człowieka. U Wunna Maung Lwin zapewnił także swojego odpowiednika o kontynuacji procesu transformacji demokratycznej Birmy. Ponadto przedstawiciele obu państw uzgodnili szczegóły związane z przyspieszeniem prac nad budową korytarza ekonomicznego Chin-Birma.

5 lipca: prezydent Filipin nie chce ograniczać stosunków z Chinami do sporów na Morzu Południowochińskim. Na swojej pierwszej odprawie prasowej od czasu objęcia stanowiska Ferdinand Marcos Jr. podkreślił swoją otwartość na współpracę z ChRL, szczególnie w takich obszarach jak edukacja i siły zbrojne. Dodał tym samym, że oba państwa powinny dążyć do rozwiązania sporów, aby nie przyczyniły się one do zdominowania relacji bilateralnych.

5 lipca: chiński minister spraw zagranicznych spotkał się ze swoim odpowiednikiem w Tajlandii. Przedstawiciele obu państw poruszyli kwestie związane z sytuacją na arenie międzynarodowej jak i regionalnej, w tym skupili się na sposobach odbudowy gospodarczej po pandemii koronawirusa, współpracy w formatach multilateralnych jak również zagrożeniach dla cyberbezpieczeństwa. Jednym z głównych tematów były plany rozbudowy linii kolejowej Chin-Laos, która została oddana do użytku w grudniu ubiegłego roku, do Bangkoku, aby zwiększyć dwustronną wymianę handlową. W ramach swojego pobytu w Tajlandii, Wang Yi spotkał się także z premierem Prayut Chan-o-cha. Szef tajskiego rządu zachęcił stronę chińską do zwiększenia inwestycji, przede wszystkim w ramach inicjatywy wschodniego korytarza ekonomicznego (Eastern Economic Corridor).

6 lipca: Wang Yi spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Filipin. W rozmowie ze swoim odpowiednikiem, szef chińskiej dyplomacji podkreślił wagę deklaracji prezydenta Marcosa Jr., który zobowiązał się do prowadzenia

przyjaznej polityki zagranicznej wobec Chin. Wang Yi zapewnił Enrique Manalo, że rząd w Pekinie będzie dążył do wkroczenia w nową „złotą erę” stosunków dwustronnych między państwami. W ramach swojej wizyty na Filipinach Wang Yi wziął udział w ceremonii inauguracyjnej budowy mostu o długości 3,98 km w ramach projektu *Samal Island-Davao City Connector*, sfinansowanego dzięki środkom z chińskiej pomocy rozwojowej. Pożyczka udzielona przez stronę chińską pokryje 90% kosztów inwestycji wycenionej na kwotę ponad 415,5 mln USD.

7 lipca: Chiny odcięły dostawę prądu do birmańskiej wioski w stanie Shan z uwagi na konflikt graniczny. Birmańska wioska Nawng Kham została odcięta od dostaw energii elektrycznej w lipcu 2021 r. w wyniku na spór demarkacyjny, do którego doszło po tym ja strona chińska rozpoczęła w październiku 2020 r. budowę podwójnego muru przecinającego obszary po stronie birmańskiej. Nowe ogrodzenie miało na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się pandemii koronawirusa, ale budowa została wstrzymana z uwagi na protesty mieszkańców po birmańskiej stronie. Przerwa w dostawie prądu trwała przez dziewięć miesięcy od lipca 2021 r. z małą przerwą w październiku 2021 r. W Nawng Kham znajduje się 161 domów z 2 tys. mieszkańców, którzy poinformowali o sytuacji birmańskie władze. Przedstawiciele rządu nie zapewnili alternatywnych źródeł energii i kazali zwrócić się w tej sprawie do strony chińskiej, która dostarcza energię elektryczną do Nawng Kham od 20 lat.

7 lipca: chiński gigant technologiczny Xiaomi wyprodukował pierwsze smartfony w Wietnamie. Xiaomi wydało oświadczenie, w którym poinformowało o wyprodukowaniu pierwszej partii telefonów komórkowych w fabryce znajdującej się w prowincji Thai Nguyen, położonej na północ od Hanoi. Fabryka jest obsługiwana przez partnera Xiaomi - DBG Technology. Pierwsze telefony zostały wysłane do lokalnego dystrybutora, ale w planach jest eksport do pozostałych państw Azji Południowo-Wschodniej, w tym Malezji i Tajlandii.

10 lipca: minister spraw zagranicznych ChRL współprzewodniczył drugiemu spotkaniu w ramach dialogu współpracy Chiny-Indonezja na wysokim szczeblu. Wang Yi podczas swojej wizyty w Indonezji wziął udział w serii spotkań o charakterze dwustronnym. Podczas obrad w ramach dialogu współpracy strona indonezyjska wyraziła chęć aktywnego udziału w dwóch inicjatywach przedstawionych przez stronę chińską, a mianowicie Global Development Initiative oraz Global Security Initiative. Co więcej, minister spraw zagranicznych Indonezji Retno Marsudi podkreśliła kluczowe znaczenie współpracy między państwami w obliczu zagrożeń dla pokoju na świecie, ale również w obszarach bezpieczeństwa żywnościowego i energetycznego. Ponadto przedstawiciele obu państw zobowiązali się do przyspieszenia prac nad realizacją linii szybkiej kolei Dżakarta-Bandung.

11 lipca: birmańska junta instaluje chińskie systemy monitoringu w coraz większej liczbie miast. Miejskie systemy monitoringu z oprogramowaniem do rozpoznawania twarzy produkowane przez Chiny cieszą się dużą popularnością w Birmie. Jeszcze przed zamachem stanu z lutego 2021 r. instalacja takich systemów została zainicjowana w takich miastach jak Naypyidaw, Yangon, Mandalay oraz Sittwe. Po przejściu władzy w państwie przez juntę do grupy tych miast dołączyły Myitkyina, Taunggyi, Mawlamyine oraz Dawei. Przetargi na realizację tych projektów najczęściej wygrywane są przez lokalne firmy takie jak Fisca Security & Communication czy Naung Yoe Technologies Co, które z kolei zakupują kamery i sprzęt od chińskich gigantów technologicznych, do których należy zaliczyć Zhejiang Dahua Technology, Huawei Technologies Co Ltd i Hikvision. Przetarg odbył się w sprawie systemów monitoringu w mieście Bagan, a rozmowy toczą się w przypadku Hpa-an.

11 lipca: Chiny ostrzegły ASEAN przed instrumentalną polityką mocarstw. Podczas swojego wystąpienia w Sekretariacie ASEAN w Dżakarcie, minister spraw zagranicznych ChRL Wang Yi zwrócił uwagę, że wiele państw regionu znajduje się pod presją, żeby opowiedzieć się po jednej ze stron w rywalizacji pomiędzy Chinami i Stanami Zjednoczonymi. Wezwał tym samym do działań mających na celu odizolowanie regionu od geopolitycznych rozgrywek mocarstw. Zdaniem szefa chińskiej dyplomacji przyszłość regionu powinna leżeć w rękach państw się w nim znajdujących, co należy rozumieć jako wezwanie do ograniczenia roli Stanów Zjednoczonych w regionie.

12 lipca: podczas wizyty w Kuala Lumpur Wang Yi spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Malezji. Przedstawiciele obu państw poinformowali na wspólnej konferencji prasowej o wypracowaniu pięciopunktowego konsensusu w sprawie rozwoju stosunków bilateralnych. W pierwszym punkcie jest mowa o budowie chińsko-malezyjskiej społeczności w ramach konceptu „świat jest jedną rodziną”. Drugi punkt zakłada wspólny rozwój inicjatywy Pasa i Szlaku oraz implementację inicjatywy globalnego rozwoju (Global Development Initiative). Jednym z głównych elementów tego założenia jest wykorzystanie dziesiątej rocznicy projektu „dwóch państw, bliźniaczych parków (Two Countries, Twin Parks)” do rozwijania stref handlowych i przemysłowych, zwłaszcza w obszarach gospodarki cyfrowej i odnawialnych źródeł energii. Kolejny punkt zakłada dopasowanie planów rozwojowych obu państw w taki sposób, aby doprowadzić do przyspieszenia budowy linii kolejowej ECRL (East Coast Rail Link), a także rozszerzenia tego projektu kolejowego o Singapur. W czwartym punkcie Chiny zobowiązały się do zwiększenia importu malezyjskich produktów rolnych oraz ułatwienia studentom wznowienia edukacji na chińskich uniwersytetach. Oprócz tego obie strony będą dążyć do zwiększenia liczby bezpośrednich połączeń lotniczych. Ostatni punkt konsensusu zakłada osiągnięcie porozumienia politycznego związanego z utrzymaniem pokoju i stabilności w regionie. W

związku z tym rządy obu państw mają wspólnie wspierać założenia multilateralizmu i regionalizmu, wzmocnić centralną rolę ASEAN, a także dążyć do przyspieszenia konsultacji nad Kodeksem Postępowania na Morzu Południowochińskim.

13 lipca: Chiny otworzyły nowe połączenie kontenerowe między Nanjingiem i Ho Chi Minh. Chińskie Jiangsu Port Group uruchomiło nowe połączenie morskie dla kontenerowców, dzięki czemu będzie możliwe zwiększenie wymiany handlowej pomiędzy Chinami i Wietnamem. Statki wypływające z portu w Nanjing będą się zatrzymywały w Haiphong przed zawinięciem do portu w Ho Chi Minh. Decyzja jest reakcją na wejście w życie Regionalnego Kompleksowego Partnerstwa Gospodarczego (RCEP). Pokonanie całej trasy w jedną stronę zajmie statkom siedem dni.

16 lipca: Filipiny zgłosiły chęć negocjacji chińskich pożyczek na projekty infrastrukturalne. Prezydent Ferdinand Marcos Jr. zlecił ministerstwu transportu renegocjacje umów kredytowych podpisanych z Chinami przez poprzednią administrację na projekty kolejowe o łącznej wartości 4,9 mld USD. Ministerstwo transportu poinformowało, że oficjalne pożyczki w ramach pomocy rozwojowej na trzy projekty zostały uznane za wycofane, ponieważ strona chińska nie zareagowała na wnioski złożone przez administrację prezydenta Duterte. W związku z tym trzy linie kolejowe, w skład których wchodzi Subic-Clark, Long-Haul oraz Davao-Digos, będą najprawdopodobniej sfinansowane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że strona chińska zadeklarowała chęć kontynuacji współpracy w ramach wyżej wymienionych projektów.

18 lipca: Chiny i Wietnam zacieśnią wymianę międzypartyjną. W trakcie wideokonferencji pomiędzy przedstawicielami partii komunistycznych obu państw osiągnięto porozumienie w sprawie wzmocnienia współpracy partyjnej w takich obszarach jak kwestie organizacyjne i kadrowe. Ma to być jeden z elementów pogłębienia partnerstwa między państwami.

19 lipca: Filipiny chcą zwiększyć import nawozów między innymi z Chin i Rosji. Biuro prezydenta Ferdinanda Marcosa Jr. poinformowało o zwiększeniu importu nawozów z takich państw jak Chiny, Rosja, Zjednoczone Emiraty Arabskie oraz Malezja w celu zwiększenia krajowej produkcji żywności w dobie rosnącej inflacji oraz zaostrzającego się kryzysu żywnościowego na świecie, będącego skutkiem wojny na Ukrainie. Prezydent Filipin zapowiedział zwiększenie produkcji rolnej w ciągu sześciu miesięcy co ma zmniejszyć uzależnienie od importu żywności.

23 lipca: Filipiny nie ulegną zastraszaniu przez Chiny. Minister obrony Jose Faustino Jr. podkreślił, że Filipiny nie podporządkują się groźbom ze strony Chin

w sprawie transportów zaopatrzenia i materiałów budowlanych dostarczanych do posterunku na warku statku BRP Sierra Madre, znajdującego się na mieliźnie na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Szef filipińskiego resortu obrony odwołał się przy tym do korzystnego wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 r.

23 lipca: organy ścigania przeprowadziły 119. edycję wspólnego patrolu na rzece Mekong. W ciągu czterodniowego patrolu organy ścigania z Chin, Laosu, Birmy i Tajlandii skontrolowały odcinek 580 km rzeki Mekong. Inicjatywa jest realizowana od grudnia 2011 r., a przez ten czas wykryto ponad 8 tys. nielegalnych przedsięwzięć w wyniku czego aresztowano ponad 4 tys. podejrzanych.

27 lipca: prezydent Indonezji spotkał się w Chinach z Xi Jinpingiem oraz Li Keqiangiem. Była to piąta wizyta prezydenta Joko Widodo w Chinach, które są największym partnerem handlowym Indonezji. Warto również zaznaczyć, że spotkania prezydenta ChRL z liderami innych państw na przestrzeni ostatnich miesięcy były bardzo ograniczone. Do ostatnich tego rodzaju spotkań doszło w lutym 2022 r. przy okazji Zimowych Igrzysk Olimpijskich. Liderzy obu państw doszli do porozumienia w sprawie rozszerzenia współpracy w takich obszarach jak rolnictwo i bezpieczeństwo żywnościowe. W związku z tym strona chińska zobowiązała się do importu dodatkowego 1 mln ton oleju palmowego z Indonezji. Ponadto rząd chiński udzielił pełnego poparcia dla Indonezji jako gospodarza tegorocznego szczytu G20 oraz prezydencji w ASEAN w przyszłym roku.

29 lipca: Tajlandia odmówiła deportacji Ujgurów do Chin. Tajski rząd zaprzeczył doniesieniom organizacji pozarządowych, że zatrzymania przedstawicieli Ujgurów w kraju i umieszczenie ich w ośrodkach zatrzymań dla imigrantów w Bangkoku są związane z planami ich deportacji do ChRL. Doradca do spraw bezpieczeństwa premiera Tajlandii poinformował, iż przeniesienie Ujgurów do stoicy kraju było podyktowane względami bezpieczeństwa.

3 sierpnia: chińsko-birmańska spółka podpisała umowę w sprawie finansowania z lokalnymi bankami na kwotę 263 mln USD. Petrochemiczne joint venture Hengyi Industries Sdn Bhd podpisało umowę z trzema bankami w Brunei (Bank Islam Brunei Darussalam, Baiduri Bank, Perbadanan Tabung Amanah Islam Brunei) w sprawie finansowania na łączną kwotę 263 mln USD. Spółka pracuje nad projektem budowy rafinerii w Brunei, a w pierwszą fazę przedsięwzięcia chiński podmiot - Zhejiang Hengyi Group, zainwestował już 3,45 mld USD.

3 sierpnia: minister spraw zagranicznych ChRL spotkał się w stolicy Kambodży ze swoim odpowiednikiem z Laosu. Wang Yi w rozmowie z

Saleumxay Kommasithem zwrócił uwagę na ważną rolę nowej linii kolejowej między państwami, która została otwarta w grudniu 2021 r. na rozwój stosunków dwustronnych oraz konsolidację wzajemnego zaufania. Inwestycja ma się również przyczynić do zwiększenia dynamiki rozwoju projektu ekonomicznego korytarza Chiny-Laos. Minister spraw zagranicznych Laosu odniósł się do ostatnich napięć wokół Tajwanu, stwierdzając, że prowokacyjne działania Stanów Zjednoczonych (wizyta Nancy Pelosi na Tajwanie) pogwałciły normy stosunków międzynarodowych i naruszyły suwerenność i integralność terytorialną Chin. Saleumxay Kommasith przytoczył również treść oświadczenia wydanego przez ministerstwo spraw zagranicznych Laosu, w którym potwierdzono zobowiązanie do przestrzegania „polityki jednych Chin”, a także potwierdzono, iż Tajwan jest niezbywalną częścią ChRL, a co za tym idzie Laos sprzeciwia się wszelkim działaniom zmierzającym do powstania „dwóch Chin” lub „jednych Chin, jednego Tajwanu”. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że w oświadczeniu ze spotkania szefów dyplomacji obu państw wydanym przez ministerstwo spraw zagranicznych Chin pada sformułowanie, że Laos popiera „zasadę jednych Chin”, co nie jest tożsame z „polityką jednych Chin”.

4 sierpnia: ministrowie spraw zagranicznych Chin i Kambodży zobowiązali się do wzmocnienia partnerstwa dwustronnego. Minister Prak Sokhonn w rozmowie z Wang Yi stwierdził, że Stany Zjednoczone swoją prowokacyjną polityką wobec Tajwanu przyczyniają się do zwiększenia napięć w regionie. Ponadto podkreślił, iż Tajwan jest nieodłączną częścią chińskiego terytorium, a rząd Kambodży w pełni popiera politykę jednych Chin, a także uznaje kwestie dotyczące Tajwanu, Tybetu oraz Xinjiangu za wewnętrzne sprawy ChRL. Wang Yi wyraził wdzięczność za poparcie rządu Kambodży i zwrócił uwagę na to, że jednym z głównych wymogów kompleksowego strategicznego partnerstwa Chiny-ASEAN jest popieranie wzajemnych dążeń do ochrony swoich kluczowych interesów. Dodał również, że jedną z głównych zasad jaką kieruje się stowarzyszenie jest wstrzymanie się od ingerencji w wewnętrzne sprawy innych państw.

4 sierpnia: premier Kambodży spotkał się z szefem chińskiej dyplomacji. W stolicy Kambodży premier Hun Sen spotkał się z ministrem spraw zagranicznych ChRL Wang Yi. Zgodnie z chińskimi doniesieniami Hun Sen podkreślił, że Kambodża wyznaje „zasadę jednych Chin”, traktując Tajwan jako niezbywalną część terytorium ChRL. Jednocześnie szef rządu miał wyrazić zdecydowany sprzeciw jakimkolwiek działaniom mającym na celu naruszenie suwerenności oraz integralności terytorialną Chin. Niemniej jednak z oświadczenia w sprawie spotkania wydanego przez ministerstwo spraw zagranicznych Kambodży wynika, że rząd w Phnom Penh popiera jedynie „politykę jednych Chin”, a kwestie dotyczące Hongkongu, Tajwanu, Tybetu oraz Xinjiangu uznaje za wewnętrzne sprawy ChRL. Minister spraw zagranicznych zapowiedział dalszy rozwój

współpracy dwustronnej między państwami poprzez wspieranie Kambodży dostawami szczepionek na koronawirusa, zwiększenie importu produktów rolnych, uruchomienie nowych bezpośrednich połączeń lotniczych, a także udzielenie wsparcia studentom, którzy będą chcieli rozpocząć lub wznowić naukę w Chinach. Na uwagę zasługuje również chińskie poparcie dla Hun Maneta (syna obecnego premiera Kambodży) jako kolejnego szefa rządu Kambodży. Zdaniem strony chińskiej przejęcie przez niego władzy w Kambodży byłoby gwarancją utrzymania przyjaznych stosunków bilateralnych między państwami.

4 sierpnia: minister spraw zagranicznych ChRL wziął udział w 23. ministerialnym spotkaniu formatu ASEAN+3 w Phnom Penh. W ramach spotkania Wang Yi przedstawił cztery propozycje mające na celu usprawnienie rozwoju współpracy w ramach formatu. W pierwszej kolejności szef chińskiej dyplomacji wezwał do opracowania długoterminowego planu rozwoju Azji Wschodniej, przy czym wyraził jednocześnie poparcie dla pięcioletniego planu współpracy w ramach ASEAN+3. Wang Yi położył duży nacisk na zacieśnienie współpracy w trójkącie Chiny, Japonia, Korea Południowa. Na drugim miejscu znalazł się postulat w sprawie przyspieszenia regionalnej integracji gospodarczej. W tym celu strona chińska wyraziła gotowość do utworzenia specjalnego funduszu dotacyjnego na rzecz współpracy ekonomicznej i technologicznej w obrębie RCEP w ramach Funduszu Współpracy Chiny-ASEAN, aby zwiększyć zdolności państw członkowskich ASEAN we wdrażaniu założeń RCEP. Oprócz tego Chiny chcą promować rozwój zintegrowanych łańcuchów przemysłowych i logistycznych poprzez wspieranie budowy mechanizmów migracji i konsultacji konsularnych w ramach ASEAN+3, a także zwiększenie częstotliwości bezpośrednich lotów między Chinami a pozostałymi państwami formatu. W dalszej kolejności Wang Yi poruszył kwestię wzmocnienia zdolności reagowania kryzysowego. W związku z tym strona chińska zadeklarowała wsparcie budowy rezerw zaopatrzenia medycznego w ramach ASEAN+3, które miałyby służyć w przypadkach zagrożenia dla zdrowia publicznego. Dodatkowo padła propozycja ustanowienia mechanizmu spotkań ministerialnych w sprawie zarządzania klęskami żywiołowymi. Szef chińskiej dyplomacji zapowiedział również wsparcie finansowe na rzecz rezerw ryżu formatu ASEAN+3, żeby usprawnić możliwości zaopatrzenia żywnościowego w regionie i przeciwdziałać zagrożeniom dla bezpieczeństwa żywnościowego. Ostatni punkt chińskich propozycji był poświęcony transformacji i rozwojowi regionu, przede wszystkim w obszarach infrastruktury cyfrowej, e-commerce, logistyki cyfrowej oraz inteligentnych miast. Oprócz transformacji cyfrowej Wang Yi wskazał na potrzebę rozwoju odnawialnych źródeł energii i ograniczenia emisji szkodliwych substancji.

4 sierpnia: Wang Yi wziął udział w ministerialnym spotkaniu ASEAN-Chiny.

Spotkanie zostało zrealizowane pod przewodnictwem ministra spraw zagranicznych Kambodży Prak Sokhonna oraz ministra spraw zagranicznych ChRL Wang Yi. Na spotkaniu został przyjęty plan działania w sprawie kompleksowego strategicznego partnerstwa ASEAN-Chiny, które zostało przyjęte w listopadzie ubiegłego roku. Szef chińskiej dyplomacji – podobnie jak na szczycie ASEAN+3 – przedstawił czteropunktową propozycję rozwoju stosunków pomiędzy ChRL i ASEAN. W pierwszej kolejności zwrócił uwagę na potrzebę budowy wspólnego modelu rozwojowego w celu wzmocnienia synergii pomiędzy poszczególnymi strategiami rozwojowymi. Strona chińska zobowiązała się również do wsparcia państw ASEAN przy implementacji globalnej inicjatywy rozwojowej (Global Development Initiative, GDI). Wang Yi zaznaczył także, iż obie strony powinny zwrócić większą uwagę na coraz pilniejsze wyzwania, takie jak zdrowie publiczne oraz bezpieczeństwo energetyczne i żywnościowe. Drugi element propozycji szefa chińskiej dyplomacji skupia się na szeroko pojętej łączności pomiędzy państwami formatu ASEAN+1 dzięki promocji współpracy w ramach Pasa i Szlaku, budowy nowego międzynarodowego korytarza handlowego lądowo-morskiego (New International Land-Sea Trade Corridor), sprawnej implementacji RCEP oraz przyspieszenia negocjacji dotyczących obszaru wolnego handlu Chiny-ASEAN (China-ASEAN Free Trade Area). W dalszej kolejności Wang Yi odniósł się do potrzeby wzmocnienia koordynacji globalnego zarządzania poprzez wspieranie otwartego regionalizmu, promocję multilateralizmu, rozszerzenie i wzmocnienie regionalnych struktur pod przewodnictwem ASEAN, a także wspólną ochronę interesów państw rozwijających się. Wszystkie te elementy mają stanowić „azjatycki wkład” w globalne zarządzanie. W ramach działań zmierzających do osiągnięcia wyżej wymienionych celów chiński rząd zamierza pracować nad budową synergii pomiędzy inicjatywą Pasa i Szlaku oraz GDI a strategią ASEAN na Indo-Pacyfiku (ASEAN Outlook on the Indo-Pacific). Ostatni element propozycji Wang Yi kładzie nacisk na konieczność współpracy na rzecz utrzymania pokoju i stabilności regionalnej. Minister spraw zagranicznych ChRL zaznaczył, że globalna inicjatywa bezpieczeństwa (Global Security Initiative, GSI) jest zgodna z filozofią uznawaną przez stowarzyszenie. Jednym z głównych elementów tej propozycji jest przyspieszenie negocjacji na Kodeksie Postępowania na Morzu Południowochińskim. Oprócz chińskiej propozycji ministrowie poruszyli na spotkaniu kwestie związane z bezpieczeństwem żywnościowym jak i napięciami w Cieśninie Tajwańskiej wywołanymi wizytą przewodniczącej Izby Reprezentantów USA na Tajwanie. Ponadto państwa członkowskie ASEAN potwierdziły swoje poszanowanie dla „polityki jednych Chin”.

4 sierpnia: minister spraw zagranicznych ChRL spotkał się ze swoim odpowiednikiem z Wietnamu w Phnom Penh. Minister Bui Thanh Son zadeklarował, iż stosunki Wietnamu z Chinami są strategicznym wyborem i najwyższym priorytetem polityki zagranicznej rządu w Hanoi. Zgodnie z oświadczeniem ze spotkania wydanym przez chińskie ministerstwo spraw zagranicznych, strona wietnamska potwierdziła swoje poparcie dla „polityki jednych Chin” w świetle ostatnich napięć wokół Tajwanu. Jest to stanowisko zgodne z oświadczeniem wydanym przez wietnamskie ministerstwo spraw zagranicznych. Niemniej jednak w tym samym oświadczeniu chińskiego MSZ znajduje się zapis, zgodnie z którym Wang Yi docenia wierność strony wietnamskiej „zasadzie jednych Chin”. Szef chińskiej dyplomacji podkreślił również, że do napięć przyczyniła się strona amerykańska poprzez naruszenie suwerenności i integralności terytorialnej ChRL.

4 sierpnia: Wang Yi spotkał się w Kambodży z ministrem spraw zagranicznych Singapuru na marginesie serii szczytów ministerialnych. Na spotkaniu z Vivian Balakrishnanem w Phnom Penh minister spraw zagranicznych ChRL omówił kwestie związane z zacieśnieniem stosunków dwustronnych między państwami, zwłaszcza w kontekście kontynuacji spotkań politycznych na wysokim szczeblu, rozszerzenia współpracy, a także wznowienia połączeń lotniczych. Niemniej dominującym tematem były napięcia w Cieśninie Tajwańskiej. Wang Yi przedstawił szefowi singapurskiej dyplomacji chińską perspektywę źródeł napięć wokół Tajwanu, które według rządu w Pekinie są skutkiem amerykańskich działań (wizyta Nancy Pelosi na Tajwanie). Minister spraw zagranicznych ChRL podkreślił, że Stany Zjednoczone nie tylko pogwałciły „zasadę jednych Chin”, ale również naruszyły suwerenność i integralność terytorialną ChRL., co należy traktować w kategoriach złamania norm prawa międzynarodowego. Vivian Balakrishnanem zajął zdecydowanie bardziej wyważone stanowisko, zgodnie z którym Singapur popiera „politykę jednych Chin”, a co za tym idzie rząd sprzeciwia się „niepodległości Tajwanu”. Jednocześnie strona singapurska liczy na to, że uda się uniknąć niepożądanych incydentów zagrażających pokojowi i stabilności w rejonie Cieśniny Tajwańskiej. Warto zaznaczyć, że analogiczny przekaz został zawarty w oświadczeniu singapurskiego ministerstwa spraw zagranicznych ze spotkania przedstawicieli obu państw.

5 sierpnia: ministrowie spraw zagranicznych Chin i Tajlandii spotkali się na marginesie serii szczytów w Kambodży. Wang Yi zapewnił swojego odpowiednika o pełnym poparciu Chin dla Tajlandii, będącej gospodarzem tegorocznego szczytu APEC. Z kolei Don Pramudwinai zwrócił uwagę przedstawiciela ChRL na duże zaniepokojenie tajskiego rządu rozwojem sytuacji w Birmie. W związku z tym Tajlandia liczy na to, że rząd w Pekinie będzie kontynuował działania zorientowane na udzielaniu pomocy oraz wsparcia w celu

ustabilizowania sytuacji w Birmie. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż ministerstwo spraw zagranicznych również zabrało głos w sprawie napięć wokół Cieśniny Tajwańskiej poprzez wydanie oświadczenia trzeciego sierpnia, w którym zaznaczono jedynie, że Tajlandia podtrzymuje „politykę jednych Chin”. Największy nacisk został położony na wezwaniu zaangażowanych stron do wstrzymania się od działań prowadzących do eskalacji napięć i destabilizacji regionu, a także przestrzegania norm prawa międzynarodowego.

5 sierpnia: Wang Yi wziął udział w 12. ministerialnym Szczycie Azji Wschodniej. Minister spraw zagranicznych ChRL przedstawił propozycję chińskiego rządu dotyczącą kroków jakie państwa w ramach formatu powinny przedsięwziąć w celu kontynuacji rozwoju współpracy. Na pierwszym miejscu uwzględniono konieczność prowadzenia dialogu na tematy związane z bezpieczeństwem w sposób konstruktywny. Dialog powinien zatem charakteryzować się inkluzywnością oraz otwartością, a jego celem powinno być szukanie płaszczyzny porozumienia zamiast tworzyć ideologiczne podziały. Można w tym punkcie zauważyć wyraźne nawiązania do polityki amerykańskiej i jej krytykę. Zdaniem chińskiego rządu architektura współpracy regionalnej powinna być skoncentrowana na ASEAN. Na drugim miejscu wskazano potrzebę przyspieszenia rozwoju po spowolnieniu gospodarczym spowodowanym pandemią koronawirusa. Jednocześnie rządy poszczególnych państw powinny zintensyfikować działania zorientowane na walkę z ubóstwem. Ostatnim elementem wymienionym przez Wang Yi była promocja zdolności kolektywnego zarządzania sytuacjami kryzysowymi, dlatego państw formatu powinny wspierać ASEAN w tworzeniu regionalnych centrów produkcji i dystrybucji szczepionek oraz budowie zdolności z zakresu zdrowia publicznego. Innymi szczególnie ważnymi wyzwaniami, w zarządzaniu których powinno się usprawnić współpracę jest zdaniem Pekinu bezpieczeństwo żywnościowe oraz energetyczne.

6 sierpnia: minister spraw zagranicznych ChRL wziął udział w 29. ministerialnym szczycie w ramach Regionalnego Forum ASEAN. W ramach kolejnej odsłony szczytu, który tym razem został zorganizowany w stolicy Kambodży, Wang Yi przedstawił trzypunktową propozycję dotyczącą funkcjonowania tej platformy współpracy, w której centralną rolę odgrywa ASEAN. Pierwszą kwestią, na którą zwrócił uwagę szef chińskiej dyplomacji było przestrzeganie Karty Narodów Zjednoczonych i prawa międzynarodowego zamiast narzucania przez pojedyncze państwa lub blok państw własnego zestawu zasad, jednocześnie zmuszając pozostałe kraje do opowiadania się po jednej ze stron. Kontekst tego przekazu można interpretować jako zarzut Pekinu pod adresem Waszyngtonu i amerykańskiej polityki w regionie realizowanej za pośrednictwem formatów minilateralnych takich jak QUAD czy AUKUS. W drugiej kolejności Wang Yi wezwał do jedności i wzajemnej pomocy, a także ułatwienia dostępu do dóbr publicznych. Sprzeciwił się również dążeniom niektórych

państw do unilateralizmu, co po raz kolejny należy uznać za atak pod adresem Stanów Zjednoczonych. Ostatnim zagadnieniem była promocja współpracy z zakresu bezpieczeństwa w celu zachowania pokoju i stabilności w regionie.

5 sierpnia: Wang Yi spotkał się z drugim ministrem spraw zagranicznych Brunei na marginesie serii szczytów w Phnom Penh. Szef chińskiej dyplomacji w rozmowie z Erywanem bin Pehin Yusofem zapewnił, że rząd w Pekinie zachęca chińskie przedsiębiorstwa do inwestycji w Brunei. Przedstawiciele obu państw poruszyli również temat sytuacji na Morzu Południowochińskim, a także zgodzili się co do konieczności przyspieszenia negocjacji nad Kodeksem Postępowania. Według chińskiej wersji oświadczenia ze spotkania, minister Yusof zapewnił, że Brunei przyjmuje „zasadę jednych Chin”, podobnie zresztą jak całe ASEAN. Jednak w oświadczeniu ministerstwa spraw zagranicznych Brunei jak również oświadczeniu ministrów spraw zagranicznych ASEAN mowa jest o „polityce jednych Chin”.

13 sierpnia: w Tajlandii zatrzymano chińskiego biznesmena, za którym wystawiono międzynarodowy list gończy. Władze w Bangkoku poinformowały o zatrzymaniu She Zhijanga, poszukiwanego przez chińskie organy ścigania od 2012 r. za prowadzenie nielegalnego kasyna internetowego. Według doniesień medialnych chiński biznesmen prowadzi szereg działalności hazardowych i loteryjnych w Azji Południowo-Wschodniej, zwłaszcza w Kambodży, Birmie oraz na Filipinach. W wyniku swojej działalności She Zhijang oszukał ludzi na kwotę ponad 22,2 mln USD, za co grozi mu kara 10 lat pozbawienia wolności w chińskim więzieniu. Chiny mają podpisaną umowę ekstradycyjną z Tajlandią, ale proces transportu zatrzymanego może potrwać kilka miesięcy.

14 sierpnia: Chiny i Tajlandia przeprowadziły piątą edycję wspólnych ćwiczeń sił powietrznych Falcon Strike zorientowanych na budowę zaufania między państwami. Ćwiczenia zostały zainicjowane w 2015 r., ale pandemia koronawirusa doprowadziła do zawieszenia tego rodzaju aktywności. Chiński kontyngent, który przybył do Tajlandii składał się z myśliwców, bombowców, a także samolotów wczesnego ostrzegania. W ciągu 11 dni ćwiczeń przeprowadzono operacje z zakresu udzielania wsparcia powietrznego, niszczenia celów naziemnych oraz desantów na małą i dużą skalę.

14 sierpnia: chińska marynarka wojenna przeprowadziła pięciodniowe ćwiczenia na Morzu Południowochińskim z zakresu usuwania min. Dowództwo Południowego Teatru Działań Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej poinformowało o przeprowadzaniu ćwiczeń polegających na usuwaniu min podwodnych, w których wzięły udział jednostki Hejian oraz Chishui (obie typu 082-II) specjalizujące się w usuwaniu min. Towarzyszyło im

kilka innych statków, dzięki czemu przeciwczono jednocześnie formowanie formacji, komunikację oraz zdolności do reagowania na awaryjne sytuacje.

14 sierpnia: Chiny i Filipiny wznowiły rozmowy na temat projektów transportowych. Chiński ambasador Huang Xilian podczas rozmowy z ministrem transportu Jaime Bautistą poruszył temat wznowienia negocjacji dotyczących sponsorowanych przez ChRL projektów linii kolejowych PNR South Long Haul Project, Subic-Clark Railway i Mindanao Railway. Według wcześniejszych doniesień Filipiny miały się wycofać z tych przedsięwzięć w związku z niewystraszającym wsparciem finansowym ze strony chińskiej. Przedstawiciele obu państw omówili również kilka projektów współpracy morskiej. Uzgodnienia obejmowały przede wszystkim komunikacji i współpracy w kwestiach prawnych między filipińską oraz chińską strażą przybrzeżną w ramach tzw. „gorącej linii”. Ponadto poruszono szereg kwestii dotyczących takich obszarów jak bezpieczeństwo morskie, misje poszukiwawcze i ratownicze, nadzór nad bezpieczeństwem oraz inspekcja statków.

18 sierpnia: chiński ambasador spotkał się z prezydentem Filipin. Huang Xilian spotkał się w pałacu prezydenckim z Ferdinandem Marcosem Jr. Przedstawiciele obu państw omówili kwestie związane ze wzmocnieniem stosunków dwustronnych. Mimo przedłożonego wcześniej zaproszenia dla prezydenta Filipin do wizyty w Chinach, wciąż nie ustalono konkretnej daty podróży. Warto zaznaczyć, że analogiczne zaproszenie złożyła strona amerykańska.

18 sierpnia: Kambodża i Chiny wzmacniają współpracę z zakresu bezpieczeństwa. Minister obrony Kambodży - generał Tea Banh, złożył trzydniową wizytę w Chinach, podczas której spotkał się ze swoim chińskim odpowiednikiem Weng Fei He. Głównym celem wizyty było ustalenie szczegółów związanych z organizacją przyszłych posiedzeń wspólnej komisji sił zbrojnych obu państw. Ponadto Kambodża ustanowiła wspólnie ze stroną chińską dwa subkomitety. Pierwszy zajmujący się sprawami współpracy militarnej, a drugi zorientowany na technicznej współpracy wojskowej. Tea Banh wziął również udział w ceremonii podpisania protokołów ustaleń z zakresu współpracy wojskowej i technik wojskowych.

18 sierpnia: kolejne dwie edycje ćwiczeń sił powietrznych Chin i Tajlandii zostaną przeniesione w inną lokalizację. Kolejne edycje ćwiczeń Falcon Strike w ciągu najbliższych dwóch lat zostaną przeniesione do bazy sił powietrznych w Nam Pong w prowincji Khon Khaen. Tegoroczna edycja została zrealizowana w bazie sił powietrznych Udorn (Udorn Royal Thai Air Force Base) wykorzystywanej przez siły amerykańskie w czasie wojny wietnamskiej w Udon Thani. Decyzję o przeniesieniu kolejnych edycji podjęto w oparciu o liczne skargi ludności na duży hałas. Co więcej sprzeciw społeczny wymusił wstrzymanie operacji

realizowanych w ramach ćwiczeń na jeden dzień. Po stronie chińskiej w ćwiczeniach wzięło udział sześć myśliwców J-10C/S, dwa bombowce JH-7A oraz samolot wczesnego ostrzegania Shaanxi KJ-500. Warto zaznaczyć, że bombowce JH-7A po raz pierwszy pojawiły się na Falcon Strike. Z kolei po stronie tajskiej zaangażowano pięć myśliwców wielozadaniowych Saab JAS 39 Gripen, trzy samoloty szturmowe Alpha Jet oraz samolot wczesnego ostrzegania Saab 340. Według analityków tajskie siły powietrzne nie zdecydowały się na włączenie do inicjatywy swoich samolotów F-16, ponieważ nie chcą antagonizować strony amerykańskiej, od której planuje się zakup najnowocześniejszych samolotów F-35.

19 sierpnia: Joko Widodo potwierdził udział prezydentów Chin i Rosji w szczycie G20 organizowanym na Bali. Prezydent Indonezji w wywiadzie dla Bloomberg News zapowiedział osobisty udział Xi Jinpinga w szczycie G20 w listopadzie bieżącego roku. Będzie to pierwsza wizyta lidera ChRL w państwie należącym do ASEAN od stycznia 2020 r., kiedy odwiedził Birnę.

23 sierpnia: Malezja i Singapur rozpoczęły rozmowy nad wznowieniem projektu linii szybkiej kolej, która może być połączona z linią prowadzącą do Chin. Premier Malezji Ismail Sabri Yaakob poinformował, że ministrowie transportu obu państw wznowili negocjacje dotyczące wstrzymanego wcześniej projektu linii szybkiej kolei Kuala Lumpur – Singapur (Kuala Lumpur-Singapore High Speed Rail, HSR). Malezyjski premier zwrócił uwagę, że projekt mógłby wchodzić w skład połączenia kolejowego z Chinami, albowiem strona chińska jest w trakcie realizacji linii szybkiej kolei w Tajlandii. Porozumienie dwustronne w sprawie HSR zostało podpisane w grudniu 2016 r. w obecności premierów Najiba Razaka oraz Lee Hsien Loong. Linia kolejowa o długości 350 km miała skrócić czas podróży między pomiędzy Kuala Lumpur a Singapurem do półtorej godziny. Natomiast projekt miał zostać zakończony w 2026 r. Inicjatywa została jednak zawieszona na prośbę strony malezyjskiej po zmianie rządu w wyborach z maja 2018 r. We wrześniu 2018 r. oba państwa zgodziły się zawiesić projekt na około dwa lata, a Malezja zrekompensowała Singapurowi koszty spowodowane odroczeniem w wysokości 15 mln USD. Pod koniec maja 2020 r. Singapur ponownie zgodził się na prośbę ze strony Malezji o zawieszenie projektu o kolejne siedem miesięcy. W styczniu ubiegłego roku minister transportu Singapuru Ong Ye Kung na forum parlamentu poinformował o kosztach w wysokości 270 mln USD poniesionych przez Singapur w związku z HSR, które powinny zostać zwrócone przez Malezję. Dwa miesiące później obie strony doszły do porozumienia, na mocy którego Malezja przekazała Singapurowi 102 mln USD. Pierwsze plany wznowienia prac nad projektem pojawiły się w listopadzie 2021 r. podczas spotkania dwustronnego szefów rządu.

25 sierpnia: chińska grupa uderzeniowa z lotniskowcem Shandong przeprowadziła ćwiczenia na Morzu Południowochińskim. Dowództwo chińskiej marynarki wojennej poinformowało o przeprowadzeniu manewrów na Morzu Południowochińskim z udziałem lotniskowca Shandong oraz grupy bojowej składającej się z niszczycieli typu 055 oraz 052D, fregaty typu 054A i okrętu zaopatrzeniowego typu 901. W ramach ćwiczeń przetestowano zdolności bojowe marynarki wojennej, operacyjność myśliwców J-15 oraz realizację misji zaopatrzeniowych.

25 sierpnia: Wietnam zwrócił się do Światowej Organizacji Meteorologicznej o usunięcie chińskiej linii dziewięciu kresk z Morza Południowochińskiego. Rzeczniczka ministerstwa spraw zagranicznych Le Thi Thu Hang poinformowała o złożeniu wniosku do Światowej Organizacji Meteorologicznej w sprawie usunięcia i edycji materiałów zawierających linie dziewięciu kresk, która narusza suwerenność kraju. Linia była przedstawiona na grafikach obrazujących falę upałów w Chinach, opublikowanych na mediach społecznościowych organizacji.

30 sierpnia: indonezyjski parlament ratyfikował przystąpienie kraju do RCEP. Indonezja została ostatnim państwem członkowskim ASEAN, które ratyfikowało umowę w sprawie Regionalnego Kompleksowego Partnerstwa Gospodarczego (RCEP), czyli największej umowy o wolnym handlu na świecie. Według ministra handlu Zulkifli Hasana RCEP przyczyni się do pobudzenia handlu i inwestycji, dzięki czemu PKB państwa wzrośnie o 0,07%. Warto również zaznaczyć, że parlament przyjął jednocześnie ustawę w sprawie bilateralnej umowy z Koreą Południową, na mocy której Indonezja zlikwiduje 92% a Korea Południowa 95% taryf celnych.

31 sierpnia: Filipiny potwierdziły zainteresowanie wznowieniem rozmów z Chinami na temat wspólnego wydobycia surowców naturalnych z obszarów morskich pod pewnymi warunkami. Minister spraw zagranicznych Enrique Manalo podkreślił, że rząd w Manili jest gotowy rozpocząć nowe rozmowy z Pekinem dotyczące wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego na Morzu Południowochińskim, ale nie zostanie podpisana żadna nowa umowa, która w jakikolwiek sposób będzie stanowiła podważenie filipińskich roszczeń na spornych obszarach lub będzie zawierać zapisy niezgodne z konstytucją. Zgodnie z ustawą zasadniczą z 1987 r. rząd w Manili może przystąpić do spółki, pod warunkiem, że 60% udziałów będzie należało do prywatnych firm znajdujących się pod kontrolą obywateli Filipin.

KOMENTARZ

W latach 200-2019 Chiny zbudowały 9 485 km standardowych linii kolejowych, a także 37 900 km linii szybkiej kolei od 2008 r., nie wliczając projektów zagranicznych realizowanych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku zainaugurowanej w 2013 r. Niskie koszty oraz wyjątkowo szybkie tempo budowy jednego kilometra sprawiły, że Chiny stały się jednym z liderów na arenie międzynarodowej z zakresu transportu kolejowego. Nie powinien zatem dziwić fakt, że państwa Azji Południowo-Wschodniej, chcąc zwiększyć swoją atrakcyjność dla zagranicznych inwestorów dążą do rozwoju infrastruktury transportowej przy wsparciu ze strony Chin. Pod koniec ubiegłego roku oddano do użytku linię kolejową w Laosie, stanowiącą połączenie z chińską prowincją Yunnan. W ciągu zaledwie pięciu lat zbudowano trasę o długości 422 km, w skład której wchodzi 75 tuneli oraz liczne mosty. Sukces linii kolejowej w Laosie sprawił, że Tajlandia wyraziła zainteresowanie podobnym projektem, który zostanie połączony z odcinkiem kolej w Laosie. W ubiegłym roku zakończono również budowę pierwszej linii metra w Wietnamie. Natomiast inne projekty kolejowe są realizowane w Indonezji – linia szybkiej kolei Dżakarta-Bandung, oraz w Malezji, tzw. linia kolejowa na wschodnim wybrzeżu (East Coast Rail Link), której budowa ma się zakończyć w 2026 r. Wszystko wskazuje na to, że Chiny będą również zaangażowane w budowę trzech linii kolejowych na Filipinach o łącznej długości 739 km.

Tuż przed zakończeniem kadencji administracji Rodrigo Duterte podjęto decyzję o wycofaniu się z projektu budowy wspólnie z Chinami trzech linii kolejowych w Mindanao, South Long Haul oraz Subic-Clark. Podjęcie tej decyzji w maju bieżącego roku uzasadniono nie udzieleniem odpowiedniego finansowania ze strony chińskiej. Istniały jednak również argumenty polityczne, albowiem nie było pewności jakie podejście do projektu będzie miała nowa administracja. Według najnowszych doniesień ministerstwo transportu stwierdziło, że współpraca z Chinami nad tymi projektami infrastrukturalnymi jest najlepszym rozwiązaniem. W związku z tym administracja prezydenta Ferdinanda Marcosa Jr. wznowiła rozmowy ze stroną chińską na temat budowy trzech linii kolejowych na Filipinach, które mają poprawić warunki logistyczne kraju i zwiększyć jego konkurencyjność na tle pozostałych państw Azji Południowo-Wschodniej. Jednocześnie Filipiny dołączyły do grupy państw z regionu, które już współpracują z Chinami w tym obszarze.

Wybór Chin jako partnera w rozwoju sieci linii kolejowych wzbudził pewne kontrowersje na wewnętrznej arenie politycznej Filipin. Część senatorów zgłosiło swoje zastrzeżenia w tej sprawie, argumentując, że Japonia jest bardziej wiarygodnym partnerem. Japonia jest już jednak zaangażowana w dwa inne projekty, w skład których wchodzi linia metra w Manili oraz połączenie kolejowe północ-południe pomiędzy Calamba i Clark. Dlatego istnieją obawy czy strona japońska byłaby w stanie zrealizować dodatkowe trzy flagowe projekty, które mają być zrealizowane w ciągu ośmiu lat, czyli przed końcem kadencji prezydenta Marcosa. Co więcej zaangażowanie większej ilości państw wpływa korzystnie na wzmocnienie pozycji negocjacyjnej rządu w Manili. Kolejnym argumentem za włączeniem Chin w budowę linii kolejowych są konkurencyjne warunki kredytowe zaproponowane przez Pekin, których odsetki mają oscylować w okolicach 2%, czyli są zbliżone do tych oferowanych przez Japonię czy Koreę Południową. Kontynuacja współpracy z Chinami ma jeszcze inny aspekt finansowy, albowiem przeprowadzono już studium wykonalności w sprawie kolei w Mindanao o wartości ponad 116 mln USD. Strona chińska musi jedynie przedstawić listę wykonawców, aby przejść do kolejnej fazy realizacji projektu. Z kolei w przypadku trasy kolejowej South Long Haul wydano już niemal 250 mln USD na konsultacje dotyczące zarządzania projektem, a chińskie firmy uzyskały kontrakt na przygotowanie projektu i budowę.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

3 lipca: prezydent USA zaprosił Fardinanda Marcosa Jr. do wizyty w Białym Domu. Filipiński ambasador w Stanach Zjednoczonych poinformował, że Joe Biden pogratulował Marcosowi objęcie najwyższego stanowiska w państwie, a także zaprosił go do wizyty w Waszyngtonie.

6 lipca: filipińskie siły powietrzne rozpatrują zakup samolotów bojowych ze Stanów Zjednoczonych lub Szwecji. Zgodnie z oświadczeniem filipińskich sił powietrznych w przetargu na zakup wielozadaniowych myśliwców brane są przede wszystkim samoloty F-16V produkowane przez amerykańskie przedsiębiorstwo Lockheed Martin, a także szwedzkie samoloty Saab JAS-39. Plan zakupu maszyn został zatwierdzony jeszcze przez administrację Rodrigo Duterte w ramach projektu Horizon Two, wchodzącego w skład filipińskiego programu modernizacyjnego na lata 2018-2022. Umowa na zakup samolotów powinna zostać podpisana przed końcem bieżącego roku.

8 sierpnia: amerykański sekretarz stanu spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Indonezji na marginesie ministerialnego szczytu formatu G20. Antony Blinken w rozmowie z Retno Marsudi podkreślił kluczową rolę

strategicznego partnerstwa dla relacji dwustronnych między państwami. Przedstawiciele obu państw omówili również sposoby na zwiększenie bilateralnej wymiany handlowej oraz inwestycji w ramach nowej amerykańskiej inicjatywy – Ram Gospodarczych dla Indo-Pacyfiku (Indo-Pacific Economic Framework). Oprócz tego sekretarz stanu USA nawiązał do skutków inwazji Rosji na Ukrainę.

9 lipca: sekretarz stanu USA spotkał się z ministrem spraw zagranicznych ChRL na marginesie rozmów w formacie G20 w Indonezji. Antony Blinken określił spotkanie z Wang Yi jako konstruktywne. Przedstawiciel Stanów Zjednoczonych przedstawił stronie chińskiej obawy Waszyngtonu dotyczące kwestii związanych z Tajwanem, Hongkongiem, prawami człowieka oraz kryzysem na Ukrainie. Sekretarz stanu zauważył, iż chińska retoryka wobec Tajwanu przybiera coraz bardziej prowokacyjną formę, która jest uzupełniona niepokojącą aktywnością ChRL w rejonie Cieśniny Tajwańskiej. Antony Blinken wezwał również chiński rząd do zdystansowania się od Rosji oraz potępienia działań militarnych na Ukrainie.

10 lipca: sekretarz stanu USA złożył wizytę w Tajlandii, gdzie spotkał się z premierem i ministrem spraw zagranicznych. Na spotkaniu z Don Pramudwinaiem, Antony Blinken podpisał komunikat w sprawie strategicznego sojuszu Tajlandii z USA, a także protokół ustaleń dotyczący promocji budoj silnych wytrzymałych łańcuchów dostaw. Z kolei na spotkaniu z premierem Prayut Chan-o-cha zwrócił uwagę nie tylko na konieczność budowy silnych relacji Stanów Zjednoczonych z Tajlandią, ale całym ASEAN. Sekretarz stanu podkreślił jednocześnie pełne poparcie amerykańskiego rządu dla centralnej roli ASEAN w regionie.

11 lipca: Stany Zjednoczone wezwały Chiny do zakończenia prowokacyjnych działań na Morzu Południowochińskim. Przy okazji szóstej rocznicy wydania wyroku Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze w sprawie sporów pomiędzy Chinami i Filipinami na Morzu Południowochińskim, który odrzucił zdecydowaną większość chińskich roszczeń, sekretarz stanu USA wezwał rząd w Pekinie do przestrzegania norm prawa międzynarodowego oraz zaprzestania jakichkolwiek prowokacyjnych działań na wodach Morza Południowochińskiego. Antony Blinken podkreślił przy tym, że jakikolwiek atak na siły zbrojne Filipin doprowadzi do wypełnienia przez stronę amerykańską zobowiązań zawartych w traktacie o wzajemnej obronie z 1951 r.

13 lipca: chińska marynarka wojenna zmusiła amerykański okręt wojskowy do opuszczenia spornego obszaru Morza Południowochińskiego. Chińskie siły zbrojne poinformowały o interwencji wobec amerykańskiego statku USS Benfold realizującego misję swobody żeglugi w pobliżu archipelagu Paracel na Morzu Południowochińskim, będącego przedmiotem sporów terytorialnych

na tym akwenie. Według Dowództwa Południowego Teatru Działań Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej amerykańska jednostka pogwałciła chińską suwerenność i bezpieczeństwo poprzez nielegalne wkroczenie na wody terytorialne wokół wysp Paracel, do których oprócz ChRL roszczą sobie również prawa Wietnam oraz Tajwan. Dowództwo zmobilizowało siły powietrzne i marynarkę wojenną, żeby zmusić USS Benfold do opuszczenia spornych wód.

16 lipca: malezyjski statek marynarki wojennej po raz pierwszy w historii wystrzelił pocisk poza malezyjskimi wodami w ramach manewrów organizowanych przez Stany Zjednoczone. W trakcie ćwiczeń RIMPAC organizowanych na wodach w pobliżu Hawajów korweta KD Lekir wystrzeliła pocisk Exocet MM40, skutecznie trafiając w cel, którym była wycofana ze służby fregata raketowa USS Rodney M. Davis. Malezyjska jednostka KD Lekir po raz drugi wzięła udział w manewrach RIMPAC. Pierwszy raz uczestniczyła w edycji z 2018 r.

20 lipca: Stany Zjednoczone wycofały się ze spotkania organizowanego przez ASEAN w sprawie zwalczania terroryzmu. Departament Obrony USA wycofał się z dwudniowego spotkania ministrów obrony ASEAN (ADMM) oraz grupy roboczej ekspertów ds. zwalczania terroryzmu w Moskwie, współprzewodniczonego przez birmańskie wojsko. Rzecznik departamentu obrony poinformował, że strona amerykańska nie chce uczestniczyć w spotkaniach, które są wykorzystywane zarówno przez Rosję jak i Birmę do usprawiedliwiania swoich działań oraz szerzenia propagandy. Spotkanie zostało również zbojkotowane przez Australię i Nową Zelandię.

22 lipca: w odpowiedzi na amerykańską aktywność na Morzu Południowochińskim Chiny zorganizowały serię manewrów morskich. W dniach 16-20 lipca strona chińska przeprowadziła ćwiczenia wojskowe na obszarze o powierzchni 100 tys. km² na wschód od wyspy Hajnan, obejmującym archipeląg Paracel. W odpowiedzi na misję swobody żeglugi realizowaną przez niszczyciel USS Benfold oraz obecność grupy uderzeniowej z lotniskowcem USS Ronald Reagan na Morzu Południowochińskim od 13 lipca, administracja bezpieczeństwa morskiego na wyspie Hajnan ogłosiła realizację kolejnych manewrów w dniu 20 lipca, tym razem bliżej chińskiej wyspy. Warto przy tym zaznaczyć, że grupa uderzeniowa USS Ronald Reagan miała w lipcu złożyć wizytę portową w Wietnamie, ale amerykańska marynarka wojenna wycofała się bez podania konkretnej przyczyny. Tymczasem lotniskowiec zawitał do portu w Singapurze pierwszy raz od 2019 r.

23 lipca: nowa amerykańska ambasador na Filipinach spotkała się z prezydentem Ferdinandem Marcosem Jr. MaryKay Loss Carlson złożyła listy uwierzytelniające, przejmując tym samym kierownictwo nad amerykańską placówką dyplomatyczną na Filipinach. Podczas rozmowy z prezydentem

Marcosem poruszyła kwestie współpracy dwustronnej między państwami w obszarze gospodarki i bezpieczeństwa żywnościowego. Oprócz tego ambasador podkreśliła, że Stany Zjednoczone będą kontynuowały swoje zaangażowanie w ochronę suwerenności i niepodległości Filipin w ramach traktatu o wzajemnej obronie oraz innych porozumień z zakresu bezpieczeństwa. MaryKay Loss Carlson pełniła wcześniej funkcję chargé d'affaires w Argentynie. Zastąpiła na stanowisku ambasadora na Filipinach Sung Kima, który pełnił tę funkcję w latach 2016-2020.

25 lipca: minister spraw zagranicznych ChRL wykluczył państwa spoza regionu z udziału w sprawach dotyczących Morza Południowochińskiego.

Podczas seminarium z okazji 20. Rocznicy podpisania Deklaracji o postępowaniu stron na Morzu Południowochińskim Wang Yi stwierdził, iż Morze Południowochińskie nie jest „areną do walki” dla obcych mocarstw. Jego zdaniem spory na tym akwenie powinny być rozwiązane przez państwa regionu, bezpośrednio w nie zaangażowane. Tego rodzaju deklaracja jest elementem budowy przekazu, zgodnie z którym Stany Zjednoczone nie powinny angażować się w kwestie dotyczące sporów.

27 lipca: Filipiny wycofały się z umowy na zakup helikopterów z Rosji w obawie przed amerykańskimi sankcjami w związku z wojną na Ukrainie.

Były minister obrony Filipin Delfin Lorenzana poinformował, że miesiąc wcześniej (przed zakończeniem kadencji 30 czerwca) zlikwidował umowę na zakup 16 rosyjskich śmigłowców transportowych Mi-17 o wartości 322,3 mln USD, co było zaakceptowane przez ówczesnego prezydenta Rodrigo Duterte. Decyzja była podyktowana obawami, iż zakup sprzętu od Rosji, która przeprowadziła inwazję na Ukrainę, spotka się z sankcjami ze strony Stanów Zjednoczonych. Umowa była podpisana w listopadzie 2021 r., a pierwsze maszyny miały być dostarczone w ciągu dwóch lat przez firmę Sovtechnoexport LLC. Rząd w Manili prowadzi działania zmierzające w kierunku odzyskania wpłaconej w styczniu 2022 r. zaliczki w wysokości 48,2 mln USD.

1 sierpnia: przewodnicząca amerykańskiej Izby Reprezentantów złożyła wizytę w Singapurze. Nancy Pelosi spotkała się z najwyższymi przedstawicielami Singapuru, wśród których znaleźli się premier Lee Hsien Loong, prezydent Halimah Jacob, a także wicepremier Lawrence Wong oraz minister spraw zagranicznych Vivian Balakrishnan. Przedstawicielka Izby Reprezentantów omówiła z premierem Singapuru kwestie związane z kontynuacją współpracy dwustronnej z zakresu handlu i inwestycji oraz promocją stabilności w regionie, jak również zagadnienia dotyczące zwalczania skutków pandemii koronawirusa i przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych.

1 sierpnia: Stany Zjednoczone rozpoczęły z Indonezją największą odsłonę manewrów wojskowych Garuda Shield. Na indonezyjskiej części wyspy Borneo przeprowadzono dwutygodniowe ćwiczenia wojskowe Super Garuda Shield 2022, w których wzięło udział ponad 4 tys. żołnierzy amerykańskich i indonezyjskich. Wzięli w nich również udział przedstawiciele sił zbrojnych z Australii, Singapuru oraz Japonii, a także obserwatorzy z takich państw jak Kanada, Francja, Indie, Malezja, Nowa Zelandia, Republika Korei, Papua Nowa Gwinea, Timor Wschodni i Wielka Brytania. Warto zaznaczyć, że po raz pierwszy w ćwiczenia zaangażowana została marynarka wojenna, w tym również z państw towarzyszących, między innymi z Singapuru i Japonii. Uwzględnienie marynarki wojennej w manewrach świadczy o coraz większym znaczeniu obszarów morskich dla indonezyjskich sił zbrojnych, które dążą do zwiększenia swoich zdolności w przeciwdziałaniu potencjalnym zagrożeniom na wodach terytorialnych. Operacje morskie zostały przeprowadzone w okolicach wysp Riau na Morzu Południowochińskim, czyli na obszarze, gdzie pojawiają się chińskie jednostki a w latach 2016 oraz 2020 doszło do napięć na linii Dżakarta-Pekin z powodu zwiększonej aktywności chińskiej floty.

2 sierpnia: przewodnicząca amerykańskiej Izby Reprezentantów złożyła wizytę w Malezji. Nancy Pelosi wraz z delegacją z kongresu spotkała się z przedstawicielami malezyjskiego parlamentu, ministrem spraw zagranicznych Saifuddinem Abdullahem, a także premierem Ismail Sabri Yaakobem. Zgodnie z oficjalnym oświadczeniem strony amerykańskiej politycy z obu państw omówili zagadnienia dotyczące wizji otwartego i wolnego Indo-Pacyfiku, w tym kwestie z zakresu bezpieczeństwa oraz współpracy gospodarczej i rządowej. Nie zabrakło również tematów związanych z rosyjską agresją na Ukrainę oraz sytuacji wewnętrznej w Birmie. Nancy Pelosi zapewniła, że Stany Zjednoczone będą kontynuowały współpracę z Malezją w obszarach bezpieczeństwa, handlu, a także nad przeciwdziałaniem handlu ludźmi jak i ograniczania negatywnych skutków zmian klimatycznych.

3 sierpnia: ministrowie spraw zagranicznych państw członkowskich ASEAN wydali oświadczenie w sprawie napięć w Cieśninie Tajwańskiej na linii USA-Chiny. Szefowie dyplomacji państw Azji Południowo-Wschodniej wyrazili swoje zaniepokojenie rozwojem sytuacji wokół Tajwanu. Wezwali wszystkie zaangażowane strony do powstrzymania się od wszelkich proaktywnych działań i przestrzegania zapisów zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych oraz Traktacie o przyjaźni i współpracy w Azji Południowo-Wschodniej (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia). W oświadczeniu zawarto potwierdzenie, że wszystkie państwa członkowskie ASEAN popierają „politykę jednych Chin”. Ponadto ASEAN wyraziło gotowość do spełnienia roli mediatora w celu ułatwienia pokojowych negocjacji.

4 sierpnia: Stany Zjednoczone zwiększają wsparcie finansowe dla Kambodży w ramach przeciwdziałania kryzysowi żywnościowemu na świecie. Sekretarz stanu USA ogłosił przeznaczenie dla Kambodży 25 mln USD pomocy finansowej w ciągu pięciu lat na rzecz rozwoju rolnictwa w tym kraju. Transza zostanie wypłacona w ramach trwającej od 12 lat inicjatywy Stanów Zjednoczonych „Harvest Three” w Kambodży, mającej na celu zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego na świecie. W tym celu amerykańska agencja rozwoju międzynarodowego będzie współpracować z rolnikami i przemysłem żywnościowym w Kambodży, aby pomóc w eksporcie na międzynarodowe rynki. Tego rodzaju działania są odpowiedzią na konflikt na Ukrainie i blokadę przez rosyjską marynarkę wojenną ukraińskich portów. Ponad 60% z 17-milionowej populacji Kambodży zamieszkuje obszary wiejskie, a sektor rolniczy tego kraju odpowiada za 20% PKB.

4 sierpnia: sekretarz stanu USA spotkał się z premierem Kambodży na marginesie serii szczytów w Phnom Penh. Antony Blinken poruszył w rozmowie z Hun Senem temat dotyczący pogorszenia się sytuacji wewnętrznej w Birmie. Docenił również rolę Kambodży w ramach przewodnictwa w ASEAN w poparciu na forum ONZ rezolucji potępiającej rosyjską inwazję na Ukrainę. Sekretarz stanu poprosił szefa rządu Kambodży o pełną transparentność w kontekście obecności chińskich żołnierzy w bazie marynarki wojennej w Ream. Podkreślił, że obecność chińskich wojsk na tym obszarze zagroziłaby suwerenności Kambodży, bezpieczeństwu regionalnemu oraz jedności ASEAN. Sekretarz Blinken zaapelował o zwiększenie swobód obywatelskich i politycznych w kraju przed wyborami zaplanowanymi na 2023 r., a także przyspieszenie postępów w procesie demokratyzacji państwa, włącznie z respektowaniem praw człowieka wszystkich obywateli. Kolejnym postulatem strony amerykańskiej wobec Hun Sena było uwolnienie więźniów politycznych, wśród których znajduje się między innymi Seng Theary, posiadający obywatelstwo amerykańskie oprócz kambodżańskiego.

4 sierpnia: Antony Blinken wziął udział w ministerialnym szczycie ASEAN-USA. W przemówieniu inauguracyjnym Antony Blinken w pierwszej kolejności nawiązał do sytuacji w Cieśninie Tajwańskiej, podkreślając, że rząd w Waszyngtonie wciąż popiera „politykę jednych Chin” i sprzeciwia się unilateralnym działaniom zmierzającym do zmiany *status quo*, zwłaszcza z użyciem siły. Sekretarz stanu zwrócił szczególną uwagę na 45. rocznicę stosunków ASEAN-USA przypadającą na 2022 r., która powinna zostać wykorzystana do zacieśnienia współpracy oraz wspólnego zwalczania potencjalnych zagrożeń regionalnych.

5 sierpnia: minister spraw zagranicznych Singapuru spotkał się z sekretarzem stanu USA na marginesie serii szczytów w stolicy Kambodży.

Vivian Balakrishnan w rozmowie z Antonym Blinkenem poruszył temat chińsko-amerykańskich stosunków z perspektywy napięć wokół Tajwanu wywołanych wizytą Nancy Pelosi oraz chińską odpowiedzią, składającą się z zakrojonych na szeroką skalę manewrów wojskowych z udziałem marynarki wojennej i sił powietrznych, w trakcie których doszło do wystrzelenia pocisków balistycznych. Szef singapurskiej dyplomacji podkreślił konieczność uniknięcia potencjalnych incydentów prowadzących do eskalacji napięć i w konsekwencji do destabilizacji regionu. Minister spraw zagranicznych Singapuru zaprosił amerykańskiego sekretarza stanu do wizyty w Singapurze.

5 sierpnia: filipińska senator skrytykowała chińskiego ambasadora. Według senator Risy Hontiveros, ambasador Huang Xilian nie powinien pouczać rządu w Manili w sprawie polityki jednych Chin w dobie napięć wokół wizyty przewodniczącej Izby Reprezentantów USA Nancy Pelosi na Tajwanie. Jej zdaniem tego rodzaju uwagi chińskiego dyplomaty są nieuzasadnione, biorąc pod uwagę, że Pekin odmawia podporządkowania się wyrokowi trybunału arbitrażowego z 2016 r. w sprawie sporów na Morzu Południowochińskim. Niemniej jednak inni senatorzy, wśród których znalazła się siostra prezydenta Filipin Imee Marcos, wezwali do podporządkowania się polityce jednych Chin i przedsięwzięcia działań zorientowanych na deeskalację napięć w regionie.

6 sierpnia: amerykański sekretarz stanu złożył wizytę na Filipinach. Antony Blinken jest przedstawicielem Stanów Zjednoczonych najwyższej rangi od czasu zaprzysiężenia Ferdinanda Marcosa Jr. na prezydenta Filipin. Sekretarz stanu zapewnił prezydenta Marcosa, że Stany Zjednoczone będą przestrzegać ustaleń traktatu o wzajemnej obronie podpisanego między państwami w 1951 r. Zwrócił szczególną uwagę, że jakkolwiek atak na statki morskie lub powietrzne filipińskich sił zbrojnych na Morzu Południowochińskim doprowadzi do militarnego zaangażowania Stanów Zjednoczonych. Warto zaznaczyć, że wizyta sekretarza stanu na Filipinach odbyła się krótko po wizycie przewodniczącej Izby Reprezentantów USA Nancy Pelosi na Tajwanie. W związku z tym przedstawiciele Filipin i USA odnieśli się do intensyfikacji napięć w Cieśninie Tajwańskiej za sprawą manewrów ChRL na wodach wokół Tajwanu. Na szczególną uwagę w tym względzie zasługuje opinia prezydenta Filipin, którego zdaniem wizyta trzeciej najważniejszej osoby w USA na Tajwanie nie przyczyniła się do eskalacji napięć w regionie, natomiast doprowadziła jedynie do obnażenia skali napięć, które od dłuższego czasu były obecne w tej części świata. Przedstawiciele obu państw przedyskutowali także kwestie związane z takimi obszarami jak źródła energii odnawialnej, skutki zmian klimatycznych, bezpieczeństwo żywnościowe, pandemia koronawirusa. Za pośrednictwem wideokonferencji Antony Blinken przeprowadził również rozmowę z ministrem spraw zagranicznych Enrique A. Manalo, u którego wykryto zakażenie koronawirusem. Jednym z tematów dyskusji była możliwość realizacji wspólnych patroli morskich na Pacyfiku przez

marynarki wojenne obu państw. Amerykański sekretarz stanu wykorzystał okazję do krytyki chińskiej polityki, a mianowicie wycofanie się rządu w Pekinie ze współpracy i dialogu z USA w ośmiu kluczowych obszarach. Jednym z nich jest współpraca klimatyczna, która ma ogromne znaczenie nie tylko dla dwóch największych mocarstw, ale całego świata. Wskazał tym samym, że decyzja Pekinu nie uderza tylko w Stany Zjednoczone, a ofiarami jej skutków będą przed wszystkim państwa rozwijające się.

6 sierpnia: Wang Yi przedstawił pozycję Chin w sprawie sporów na Morzu Południowochińskim i odniósł się do amerykańskich „obaw” podczas 12. ministerialnego Szczytu Azji Wschodniej. Szef chińskiej dyplomacji podkreślił, że roszczenia ChRL na Morzu Południowochińskim mają silne historyczne oraz prawne podstawy. Ponadto Chiny wspólnie z ASEAN dążą do rozwiązania wszelkich sporów poprzez bilateralne negocjacje zgodnie z zapisami „Deklaracji o postępowaniu stron na Morzu Południowochińskim”. Według Wang Yi przez długi okres czasu Stany Zjednoczone nie kwestionowały żadnych roszczeń Pekinu na tym akwenie, natomiast obecnie rząd w Waszyngtonie kontestuje pozycję i roszczenia Pekinu w tej sprawie. Zgodnie ze stroną chińską niedopuszczalnym jest, aby państwa niezaangażowane w spór interweniowały w jego rozwiązanie, a zwiększona aktywność amerykańskiej floty oraz sił powietrznych na Morzu Południowochińskim stanowi poważne zagrożenie dla stabilności w regionie. Wang Yi dodał również, że Chiny oraz ASEAN przyspieszają konsultacje nad Kodeksem Postępowania, żeby w efektywny sposób rozwiązać spory.

6 sierpnia: minister spraw zagranicznych Malezji odniósł się do krytyki wizyty Nancy Pelosi na Tajwanie przez specjalnego wysłannika premiera w Chinach. Datuk Seri Tiong King Sing, pełniący funkcję specjalnego wysłannika premiera Malezji w Chinach, stwierdził, że wizyta przewodniczącej Izby Reprezentantów USA na Tajwanie zagroziła regionalnej stabilności. Jego zdaniem świat ciężko pracuje nad odbudową gospodarczą oraz utrzymaniem pokoju mimo wciąż odczuwalnych skutków pandemii koronawirusa i trwającej wojny na Ukrainie. Zwrócił również uwagę, że Stany Zjednoczone z jednej strony potępiają Rosję i jej agresję na Ukrainę powołując się na suwerenność tego państwa, a z drugiej interweniują w wewnętrzne sprawy regionu wokół Cieśniny Tajwańskiej i wykorzystują Tajwan do podzielenia Chin. Na szczególną uwagę zasługuje opinia malezyjskiego wysłannika, zgodnie z którą Tajwan jest niezbywalną częścią Chin, a Malezja wyznaje „zasadę jednych Chin”, dlatego tylko Pekin powinien reprezentować wszystkie części Chin. Do tych słów odniósł się minister spraw zagranicznych Datuk Seri Saifuddin, który zaprzeczył, jakoby było to oficjalne stanowisko malezyjskiego rządu. W sprawie wizyty Nancy Pelosi nawiązał do oświadczenia ministrów spraw zagranicznych ASEAN wydanego w tej sprawie, niemniej jednak w odniesieniu do statusu Tajwanu szef malezyjskiej dyplomacji

powołał się na „zasadę jednych Chin” (linia specjalnego wysłannika), a nie „politykę jednych Chin” (oświadczenia ASEAN).

6 sierpnia: sekretarz stanu USA złożył wizytę na Filipinach. Antony Blinken spotkał się z prezydentem Ferdinandem Marcosem Jr., a także wziął udział w wideokonferencji z ministrem spraw zagranicznych Enrique Manalo, u którego wykryto zakażenie koronawirusem. Przedstawiciel Stanów Zjednoczonych zapewnił stronę filipińską o wsparciu w przypadku jakiegokolwiek agresji na Morzu Południowochińskim, aby rozwiać wątpliwości co do amerykańskiego zaangażowania w ramach traktatu o wzajemnej obronie z 1951 r. Z kolei prezydent Filipin przyjął proamerykańską postawę, albowiem stwierdził, że wizyta Nancy Pelosi na Tajwanie nie wpłynęła na eskalację napięć w Cieśninie Tajwańskiej, które utrzymują się w niezmienionej formie od dłuższego czasu, ale państwa regionu zdążyły przywyknąć do tych warunków.

8 sierpnia: Stany Zjednoczone dostarczyły Malezji zmodernizowany morski samolot patrolowy. W ramach podpisanej cztery lata temu dwustronnej umowy o zwiększeniu interoperacyjności, amerykańskie siły zbrojne przekazały malezyjskim siłom powietrznym pierwszy wojskowy samolot transportowy CN-235, który został wcześniej przystosowany do pełnienia roli morskiego samolotu patrolowego. Jednostka została wyposażona w systemy inwigilacyjne i radarowe, umożliwiające skuteczniejsze prowadzenie misji rozpoznawczych. Prace nad dwoma kolejnymi samolotami CN-235 mają się zakończyć jeszcze w tym roku.

15 sierpnia: Filipiny rozpoczęły rozmowy ze Stanami Zjednoczonymi w sprawie zakupu śmigłowców, aby uzupełnić braki w związku z wycofaniem się z zakupu rosyjskich maszyn Mi-17. Według najnowszych doniesień rząd w Manili planuje zakupić amerykańskie śmigłowce Chinook w ramach projektu modernizacji sił zbrojnych, który zmierza ku końcowi. Pierwotnie Filipiny miały zakupić rosyjskie śmigłowce, ale rząd postanowił się wycofać z transakcji, aby uniknąć potencjalnego nałożenia sankcji przez Waszyngton, który w ten sposób próbuje zmusić Moskwę do zakończenia konfliktu na Ukrainie.

17 sierpnia: amerykański gigant technologiczny Apple prowadzi rozmowy nad przeniesieniem produkcji kolejnych urządzeń do Wietnamu. Zaburzenia w łańcuchu dostaw w Chinach w trakcie pandemii koronawirusa skłoniły firmę Apple do przeniesienia części produkcji sprzętu do Wietnamu, gdzie obecnie są składane tablety iPad oraz bezprzewodowe słuchawki AirPods. Na północy Wietnamu uruchomiono już testową linię produkcyjną zegarków Apple Watch i prowadzone są rozmowy nad uruchomieniem podobnej linii dla laptopów MacBook. W planach jest również umożliwienie produkcji głośników HomePod.

19 sierpnia: amerykański senator spotkał się na Filipinach z przedstawicielami opozycji prześladowanej przez Rodrigo Duterte. Edward Markey razem z delegacją przedstawicieli amerykańskiego senatu spotkał się z byłą senator Leilą de Limą przetrzymywaną w więzieniu o zaostrzonym rygorze w Manili. Senator Markey był wśród grupy senatorów, którzy wzywali do uwolnienia opozycjonistki i zwracali uwagę na przypadki łamania praw człowieka na Filipinach za sprawą brutalnej kampanii antynarkotykowej. W związku z tym ówczesny prezydent Rodrigo Duterte wydał zakaz wjazdu do kraju dla Markey'a oraz innych krytycznych wobec niego amerykańskich senatorów. Delegacja ze Stanów Zjednoczonych spotkała się także z nowym prezydentem Ferdinandem Marcosem Jr., który twierdził, że oczekuje kontynuacji współpracy z USA w obszarach odnawialnych źródeł energii, rozwoju rolnictwa, reform gospodarczych i przeciwdziałania przestępczości narkotykowej.

26 sierpnia: Stany Zjednoczone przeprowadziły 21. edycję ćwiczeń wojskowych SEACAT z państwami Azji Południowo-Wschodniej. Oprócz Stanów Zjednoczonych w ćwiczeniach wzięło udział siedem państw członkowskich ASEAN (Brunei, Indonezja, Malezja, Filipiny, Singapur, Tajlandia i Wietnam), a także państwa partnerskie takie jak Australia, Bangladesz, Kanada, Fidżi, Francja, Niemcy, Japonia, Malediwy, Nowa Zelandia, Peru, Korea Południowa, Sri Lanka oraz Wielka Brytania. Ćwiczenia składały się z seminariów i warsztatów, które po dwuletniej przerwie związanej z pandemią koronawirusa przeprowadzono w formie konwencjonalnej. Zrealizowano również operacje morskie polegające na przechwytywaniu statków.

30 sierpnia: były premier Malezji oskarżył Stany Zjednoczone o zwiększenie napięć wokół Tajwanu i wezwał państwa Azji Południowo-Wschodniej do zbliżenia z Chinami. Mahathir Mohamad w wywiadzie udzielonym dla *Financial Times* uznał wizytę Nancy Pelosi na Tajwanie za amerykańską prowokację. Zazaczył, że w przeciwieństwie do państw Zachodu, Chiny nigdy nie przeprowadziły inwazji w Azji Południowo-Wschodniej (mimo sporów na Morzu Południowochińskim), natomiast są jednym z największych partnerów handlowych regionu i ważnym inwestorem.

KOMENTARZ

Trzeciego sierpnia odbył się 55. ministerialny szczyt ASEAN (55th ASEAN Foreign Ministers) oraz seria powiązanych spotkań, zorganizowanych w Phnom Penh przez Kambodżę, sprawującą przewodnictwo w ASEAN w 2022 r. Wszystko wskazywało na to, że wśród tematów przewodnich znajdą się kwestie dotyczące sytuacji wewnętrznej w Birmie, konfliktu na Ukrainie -

zwłaszcza w kontekście kryzysów żywnościowego i energetycznego – oraz odbudowa gospodarcza po pandemii koronawirusa. Tymczasem wizyta przewodniczącej amerykańskiej Izby Reprezentantów Nancy Pelosi wraz z delegacją członków Partii Demokratycznej na Tajwanie z drugiego sierpnia i reakcja ChRL w postaci ogłoszenia zakrojonych na szeroką skalę ćwiczeń wojskowych z użyciem ostrej amunicji wokół Tajwanu w dużym stopniu zdominowały serię spotkań na szczeblu ministrów spraw zagranicznych w stolicy Kambodży. Warto się zatem przyjrzeć jaka była reakcja całego stowarzyszenia jak i poszczególnych państw członkowskich na napięcia w Cieśninie Tajwańskiej.

Na wstępie należy zaznaczyć, że reakcja ASEAN na sytuację wokół Tajwanu była niezwykle szybka. Już trzeciego sierpnia ministrowie spraw zagranicznych państw należących do stowarzyszenia wydali wspólne oświadczenie na temat rozwoju wydarzeń w Cieśninie Tajwańskiej. Dodatkowej wartości oświadczeniu nadaje fakt, że relacje w cieśninie pomiędzy Chińską Republiką Ludową (ChRL) oraz Republiką Chińską (Tajwan) nigdy nie były przedmiotem dyskusji na forum ASEAN, ponieważ każde z państw członkowskich jest wierne własnej interpretacji „polityki jednych Chin”, a co za tym idzie żaden rząd nie chce dyskutować na temat, który i tak jest postrzegany jako wewnętrzna sprawa Chin. W oświadczeniu wyrażono zaniepokojenie regionalnymi wydarzeniami, które mogą się przyczynić do destabilizacji sytuacji, prowadzącej do otwartego konfliktu pomiędzy mocarstwami o poważnych konsekwencjach. Co więcej wyraźnie podkreślono poparcie dla „polityki jednych Chin” poszczególnych państw ASEAN, jednocześnie unikając bezpośrednich odniesień do wizyty Nancy Pelosi, Tajwanu lub ChRL.

Wizyta przewodniczącej Izby Reprezentantów USA pokazała państwom Azji Południowo-Wschodniej do jakiego stopnia relacje w trójkącie ChRL-Tajwan-USA uległy zmianie od czasu trzeciego kryzysu tajwańskiego z 1996 r. Zostały wtedy przeprowadzone dwustronne spotkania na wysokim szczeblu, m.in. pomiędzy prezydentami Billiem Clintonem i Jiang Zeminem w celu wytyczenia odpowiednich granic, pełniących funkcję środka zapobiegawczego przed niekontrolowaną eskalacją. Tym razem mamy do czynienia z ograniczeniem jakichkolwiek interakcji dyplomatycznych, włącznie z zerwaniem lub zawieszeniem rozmów na linii Pekin-Waszyngton w obszarach wojskowych, przestępczości transnarodowej, a nawet zmian klimatycznych, co wpłynie negatywnie nie tylko na stosunki bilateralne, ale również na sytuację innych państw na świecie. Zmiany tych trójstronnych stosunków mają bezpośrednie przełożenie na strategiczne środowisko regionu, a reakcja Pekinu stanowi doskonałą lekcję dla ASEAN w obliczu wciąż nierozstrzygniętych sporów na Morzu Południowochińskim. Chiński rząd pokazał, że oczekuje arbitralnego

podporządkowania się swoim warunkom i jest gotowy do wykorzystania swojego potencjału, aby osiągnąć swój cel.

Biorąc pod uwagę kluczowe znaczenie sporów na Morzu Południowochińskim dla regionu Azji Południowo-Wschodniej warto się bliżej przyjrzeć reakcji na kryzys w Cieśninie Tajwańskiej państw bezpośrednio w nie zaangażowanych. Z perspektywy geograficznej na pierwszy plan wysuwają się Filipiny, których północne wyspy są oddalone od Tajwanu o zaledwie 190 km. Filipiński rząd zajął stanowisko w sprawie wizyty Nancy Pelosi na Tajwanie podczas wizyty amerykańskiego sekretarza stanu w Manili z szóstego sierpnia, podczas której doszło do rozmowy Antony'ego Blinkena z prezydentem Ferdinandem Marcosem Jr. oraz ministrem spraw zagranicznych Enrique A. Manalo. Na szczególną uwagę zasługuje opinia prezydenta Filipin, którego zdaniem wizyta trzeciej najważniejszej osoby w USA na Tajwanie nie przyczyniła się do wzrostu napięć w regionie, natomiast doprowadziła jedynie do ich obnażenia, albowiem były wyczuwalne obecne w tej części świata od dłuższego czasu. Słowa prezydenta Marcosa zdają się wpisywać w proamerykańską narrację, według której to nie wizyta przewodniczącej Izby Reprezentantów, a chińska aktywność militarna w cieśninie przyczynia się do destabilizacji regionu. Szef filipińskiej dyplomacji przyjął bardziej neutralną postawę podkreślając, że region nie może sobie pozwolić na eskalację napięć pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Chinami w momencie, kiedy większość państw wciąż zmaga się z odbudową gospodarczą po pandemii COVID-19. Bliskość geograficzna Tajwanu sprawia, że na Filipinach są już rozważane wszelkie koncepcje, w tym również zakładające wybuch otwartego konfliktu zbrojnego. Ministerstwo obrony przedstawiło scenariusz możliwego kryzysu humanitarnego związanego z zakłóceniami szlaków handlowych i łańcuchów dostaw lub falą uchodźców. Z kolei senator Raffy Tulfo wezwał rząd do przygotowania planu awaryjnego na wypadek konieczności pilnej ewakuacji około 200 tys. obywateli Filipin pracujących na Tajwanie. Warto zaznaczyć, że swój udział w debacie miała również chińska placówka dyplomatyczna na Filipinach, która przyczyniła się do podgrzania atmosfery za sprawą uwag ambasadora Huang Xiliana na temat przestrzegania „polityki jednych Chin”. Komentarze chińskiego dyplomaty spotkały się z krytyką senator Risy Hontiveros, która oceniła komentarze ambasadora jako nieuzasadnione, biorąc pod uwagę fakt, że Pekin konsekwentnie odmawia podporządkowania się wyrokowi trybunału arbitrażowego z 2016 r. w sprawie sporów na Morzu Południowochińskim. Niemniej jednak znaczenie części z ust filipińskich polityków można usłyszeć koncyliacyjny ton, czego przykładem jest siostra urzędującego prezydenta, senator Imee Marcos, która wezwała do podporządkowania się „polityce jednych Chin” i przedsięwzięcia działań zorientowanych na deeskalację napięć w regionie.

W przypadku reakcji na wydarzenia w Cieśninie Tajwańskiej pozostałych stron sporów na Morzu Południowochińskim kluczowe jest rozróżnienie „polityki jednych Chin” oraz „zasady jednych Chin”, ponieważ terminy te nie są jednoznaczne. Pierwszy termin zakłada uznanie ChRL za jedyny legalny rząd Chin, a także wiąże się z przyjęciem do wiadomości, iż rząd w Pekinie traktuje Tajwan jako niezbywalną część Chin. Drugi termin został ukuty przez ChRL, a jego akceptacja sprowadza się do uznania chińskiego stanowiska, zgodnie z którym Tajwan jest niezbywalną część Chin z jedynym legalnym rządem w Pekinie pod przywództwem Komunistycznej Partii Chin (KPCh).

O znaczeniu powyższego wyjaśnienia najlepiej świadczy analiza oświadczeń wydanych przez stronę chińską i wietnamską ze spotkania ministrów spraw zagranicznych obu państw na marginesie serii spotkań w Phnom Penh z początku sierpnia. Zgodnie z oświadczeniem ze spotkania wydanym przez chińskie ministerstwo spraw zagranicznych, minister Bui Thanh Son potwierdził poparcie Hanoi dla „polityki jednych Chin” w świetle ostatnich napięć wokół Tajwanu. Co prawda jest to stanowisko zgodne z oświadczeniem wydanym przez wietnamskie ministerstwo spraw zagranicznych, ale w tym samym oświadczeniu chińskiego MSZ znajduje się również zapis, zgodnie z którym Wang Yi docenia wierność strony wietnamskiej „zasadzie jednych Chin”. Szef chińskiej dyplomacji wykorzystał także spotkanie do podkreślenia, że do napięć przyczyniła się strona amerykańska poprzez naruszenie suwerenności i integralności terytorialnej ChRL.

Do jeszcze większej manipulacji doszło w relacji ze spotkania Wang Yi z drugim ministrem spraw zagranicznych Brunei, będącego przedstawicielem kolejnego państwa zaangażowanego w spór na Morzu Południowochińskim. Według chińskiej wersji oświadczenia ze spotkania, minister Erywan bin Pehin Yusof zapewnił, że Brunei przyjmuje „zasadę jednych Chin”, podobnie zresztą jak całe ASEAN. Jednak w oświadczeniu ministerstwa spraw zagranicznych Brunei jak również oświadczeniu ministrów spraw zagranicznych ASEAN mowa jest o „polityce jednych Chin”. Jednoznacznie widać na tym przykładzie w jaki sposób strona chińska narzuca słabszym państwom z Azji Południowo-Wschodniej narrację, służącą partykularnym interesom rządu w Pekinie.

Ostatnim państwem zaangażowanym w spory na Morzu Południowochińskim jest Malezja. W tym przypadku mamy do czynienia z ambiwalentną postawą. Z jednej strony Datuk Seri Tiong King Sing, pełniący funkcję specjalnego wysłannika premiera Malezji w Chinach, stwierdził, że wizyta Nancy Pelosi na Tajwanie zagroziła regionalnej stabilności. Jego zdaniem świat ciężko pracuje nad odbudową gospodarczą oraz utrzymaniem pokoju mimo wciąż odczuwalnych skutków pandemii koronawirusa i trwającej wojny na Ukrainie.

Zwrócił również uwagę na brak spójności polityki Stanów Zjednoczonych, ponieważ Waszyngton potępia Rosję i jej agresję na Ukrainę powołując się na suwerenność tego państwa, ingerując jednocześnie w wewnętrzne sprawy regionu wokół Cieśniny Tajwańskiej i wykorzystując Tajwan do podzielenia Chin. Co więcej specjalny wysłannik uznał Tajwan za niezbywalną częścią Chin, a także stwierdził, iż Malezja wyznaje „zasadę jednych Chin”, w związku z czym tylko rząd w Pekinie powinien reprezentować wszystkie części Chin. Z drugiej jednak strony minister spraw zagranicznych Malezji - Datuk Seri Saifuddin, zaprzeczył, jakoby Datuk Seri Tiong King Sing przedstawił oficjalne stanowisko malezyjskiego rządu. W sprawie wizyty Nancy Pelosi nawiązał do treści oświadczenia ministrów spraw zagranicznych ASEAN wydanego w tej sprawie, niemniej jednak w odniesieniu do statusu Tajwanu szef malezyjskiej dyplomacji powołał się na „zasadę jednych Chin” (linia specjalnego wysłannika i Pekinu), a nie „politykę jednych Chin” (oświadczenie ASEAN).

Przykłady zaledwie czterech państw Azji Południowo-Wschodniej pokazują, że mimo wydania przez ministrów spraw zagranicznych ASEAN wspólnego oświadczenia w sprawie rozwoju wydarzeń w Cieśninie Tajwańskiej, poglądy poszczególnych rządów na status Tajwanu różnią się, począwszy od przyjęcia bardziej proamerykańskiej perspektywy przez neutralną, aż po faworyzującą linię Pekinu. Wszystko wskazuje na to, że sprawy związane z Cieśniną Tajwańską będą kolejnym polem do rywalizacji pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Chinami o wpływy w ASEAN jak i indywidualnych państwach członkowskich stowarzyszenia. O intensywności tej rywalizacji może chociażby świadczyć fakt, że mimo wzmożonej aktywności militarnej w cieśninie, Stany Zjednoczone zrealizowały największe manewry z Indonezją Super Garuda Shield 2022, w których po raz pierwszy w historii uwzględniono marynarkę wojenną. W ćwiczenia zaangażowane zostały również siły zbrojne Singapuru, Australii i - po raz pierwszy - Japonii. Z kolei Chiny przeprowadziły ćwiczenia sił powietrznych Falcon Strike z Tajlandią (traktatowym sojusznikiem USA). Chiński kontyngent, który przybył do Tajlandii składał się z myśliwców, bombowców, a także samolotów wczesnego ostrzegania. Wzmożona aktywność sił zbrojnych w regionie w tak krótkim czasie z pewnością nie sprzyja deeskalacji napięć, natomiast zwiększa szanse doprowadzenia do incydentu. Niestety chińsko-amerykańska rywalizacja w najbliższych miesiącach najprawdopodobniej utrzyma się na wysokim poziomie. Wszystko za sprawą zbliżających się wyborów do amerykańskiego Kongresu, które zbiegają się w czasie z XX Zjazdem KPCh. Zarówno politycy jednej jak i drugiej strony będą zaostrzać swoją retorykę, aby osiągnąć jak największe korzyści na wewnętrznej scenie politycznej.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

